25րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6974 11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1908 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1326 24 Decembre 1908 25me année № 6974

„ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղ.ս.
» » վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 35 Ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرەولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՒՐՈՊԱ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՆԴԷՊ

Հինգ ամիս է որ Թուրքիոյ մեր ներքին գործերը այնչափ շահագրգռական, հրատապ և ուշագրաւ հանգամանք մը առած են որ ոչ միայն բոլոր Թուրքիացիներուս այլ և համայն աշխարհի ուշն ու ուշը գրաւած են, ընդհանուր միջազգային կացութեան մէջ այնպիսի տեղ մը գրաւելով որ կարծես նսեմացուցած են արտաքին քաղաքականութեան բոլոր խնդիրները, այնպէս որ մինչ առաջները օտար լուրերն էին որ Թուրքիացիներու ընթերցման ճարակ կ'ընծայէին, այժմ Թուրքիոյ գործերն ու լուրերն են որ համաշխարհային ընթերցման նիւթ կը հայթայթեն փոխադարձաբար։

Եւ սակայն աս ըսել չէ թէ աշխարհի ուրիշ մասերու մէջ կարեւոր խնդիրներ տեղի չեն ունենար, կամ ուշագրութեան արժանի խնդիրներ գոյութիւն չունին։ Ասոնցմէ երկուքը ամէնէն նշանաւորներն են, 1. Աւստրիական դիւանագիտութեան ամօթալի դիմակազերծումը, 2. Գերմանիոյ կայսեր անձնական հեղինակութեան և լեզուին սանձ դրուիլը, երկու խնդիրներ՝ որոնք որքան նշանակալից են ըստ ինքեան, նոյնքան ալ առնչութիւն կամ ազդեցութիւն ունին Թուրքիոյ կացութեան վերաբերմամբ։ Ատոր համար գլխաւորաբար այդ երկու խնդիրները միայն ընտրեցինք այսօր մեր տեսութեան նիւթակայ ըլլալու համար։

1. Աւստրիական դիւանագիտութիւնը այնպիսի ամօթալի կերպով դիմակազերծ եղաւ Պոսնա-Հերսէկը իւրացնելու գործին մէջ, որ բոլոր աշխարհը զարմացաւ թէ կարելի՞ էր միթէ ասկէ աւելի անճարակ ու խղճալի քաղաքագիտութիւն մը երեւակայել մեծ տէրութեան մը կողմէ, որ ըստ երեւոյթին երկու դաշնակից ալ ունի, որոնց մէկին (Իտալիոյ) յայտնի անվստահութեան ու խիստ ցրտացման պատճառ եղաւ իր այդ ընթացքով, իսկ միւսը (Գերմանիա) դրած եղաւ անելանելի երկայրաբանութեան մը մէջ, որմէ մինչ հիմա պատուաւորապէս դուրս գալու հնարք մը չգտաւ դեռ անիկա։ Վասն զի եթէ Գերմանիա յայտնէ թէ համակարծիք է Աւստրիոյ ըրած անիրաւ յափշտակութեանը ու Պերլինի դաշնագրին պէս միջազգային դաշնագիր մը պատռելու յանդուգն գործողութեանը, թէ Թուրքիա մասնաւորապէս և թէ բովանդակ Եւրոպա, մանաւանդ այդ դաշնագիրը ստորագրող և անոր եղծուելէն վնաս կրող տէրութիւնները վշտացուցած պիտի ըլլայ, և պիտի համարուի աշխարհի խաղաղութեան խանգարման թելադրիչ, զի այդ պարագային չպիտի կրնայ երբեք զերծ մնալ այն կասկածէն թէ կանխաւ տեղեկութիւն չունէր Աւստրիոյ ըրածէն և իր հաւանութիւնը նախապէս տուած չէր։

Իսկ եթէ ընդհակառակն յայտարարէ թէ համամիտ չէ Աւստրիոյ ըրած յափշտակութեան անարդարանալի գործին, այն ատեն խիստ պաղեցուցած կ'ըլլայ իր միակ հաւատարիմ դաշնակիցը, որ եթէ ան ալ ձեռքէն երթայ, ինչպէս գրեթէ Իտալիա գացած կը սեպուի, Գերմանիա կը մնայ աշխարհի երեսը բոլորովին մեկուսացած և կղզիացած տէրութիւն մը, ինչ որ ինքը չուզեր ըսած ըլլալ, և ինչ որ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի իղձն ու փափագն է երկար ատենէ ի վեր։

Ահա թէ աւստրիական անճարակ դիւանագիտութիւնը ինչ փորձանք բերաւ իր դաշնակցին գլուխը, հապա իր իսկ գլուխը։ Զէնք տեսներ թէ Պոսնա-Հերսէկի գրաւումը իւրացումի փոխելէն ի վեր՝ ինչ դժուարութեանց մատնուած է նախ իր ներքին կացութեանը մէջ ուր խռովութիւններն անպակաս են և երկրորդ՝ իր արտաքին յարաբերութեանց մէջ ուր ոչ Գերմանիա, իր դաշնակից բարեկամը անգամ չկրնար յայտնի խոստովանիլ, ինչպէս ըսինք վերը, թէ կը համակրի իր ըրածին և պիտի պաշտպանէ զինքը։ Ո՞ւր կը մնան ուրեմն միւս բոլոր տէրութիւններն որ արդէն հակառակ են իրեն։

Արդ՝ մեծ տէրութեան մը կը վայլէ՞ այսքան անյաջող ու ձախող քայլ մը առնել, հետեւանքը չմակաբերել և այսպէս անել կացութեան մը մատնուիլ, ուսկից պատուաւորապէս դուրս գալու ելք ու հնարք մը դեռ չկրցաւ գտնել։ Եւ մինչեւ ցարդ ըրած ու դեռ ընելիք անհագին ծախքերը շատ աւելի կը գերազանցեն քան իր ընել կարծած շահը իւրացումի հաշուած ատեն։

Բայց արդէն ինչ որ անիրաւ է, անճարակ ալ է, և Աւստրիոյ այս յափշտակութիւնը պերճաբարբառ կ'ապացուցանէ իր դիւանագիտութեան խաբեբայ, խարդախ և անվստահելի համբաւին։ Արդարեւ մեծ տէրութեանց մէջ ոչ մէկը Աւստրիոյ չափ կեղծ ու նենգաւոր քաղաքագիտութիւն ունեցած է յորմէ հետէ դիւանագիտական ասպարէզ մը գոյութիւն առած է աշխարհի վրայ։

Աւստրիական դիւանագիտութիւնը չէ՞ր որ իր խարդախ ու նենգամիտ ընթացքով քաջալերեց Ռուսիան Ղրիմի պատերազմին ընելու, յուսադրելով զինքը օգնել իրեն՝ դաշնակից տէրութեանց դէմ։ Բայց վերջին պահուն լքեց զինքը հակառակ անոր՝ որ դեռ 6 տարի առաջ մեծ ծառայութիւն տեսած էր անկէ 1848ին՝ Հունգարացւոց ապստամբութեանը դէմ։ Եթէ աւստրիական յուսադրութիւնը չըլլար, ապահովապէս Ռուսիա չպիտի յանդգնէր 1854ի պատերազմին ընել Թուրքիոյ և իր դաշնակիցներուն դէմ։

Դարձեալ այս միեւնոյն Աւստրիան չէ՞ր որ Հայկական ջարդերու ժամանակ երբ տէրութիւնները կը բանակցէին միջամտութեան եղանակ մը գտնել, իր նախարարապետ յաւէտ մեղադրելի Կոլուխովսքի կոմսին բերնով ելաւ յայտարարելու թէ ամէն ինչ որ ընել հարկ ըլլայ, Պերլինի դաշնագիրը ստորագրող վեց մեծ տէրութեանց միահամուռ կամքով ըլլալու է և ոչ թէ մեծամասնութեան հաւանութիւնով։ Այս բանաձեւը կը նշանակէր պարզապէս ձգել որ Հայերու անիրաւ ջարդը շարունակուէր, զի կարելի չէր որ վեց տէրութիւնները ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ համաձայնէին, քանի որ Ռուսիա միշտ պիտի հակառակէր, ըստ որում ինքն էր ջարդերուն դրդիչը։

Ահա այս խղճահար տէրութիւնն է (Աւստրիա) որ այժմ առանց ո և է խղճահարութեան եղաւ անամօթաբար խզել Պերլինի դաշնագիրը և բոլոր աշխարհը իր դէմ դարձուց, միանգամ եւս հաստատելով թէ իր դիւանագիտութիւնը նենգաւոր, խաբեբայ ու անվստահելի է։ Աս այժմ պօյքոթէն կրած վնասը բաւական պատիժ մը եղաւ իրեն և դեռ կը մաղթենք որ շատ վնասներ կը կրէ, քանի որ անխղճաբար արգիլեց ատենով Հայոց ջարդերուն դադրեցուցման որ և է եւրոպական փորձ ու ձեռնարկ։

Ընդհակառակը ինչ որ կը կորսնցնէ Աւստրիա միջազգային քաղաքականութեանը մէջ, Թուրքիա կը շահի և տիեզերական համակրութեան կ'արժանանայ։

Գալով երկրորդ խնդրոյն, կարծես թէ Վիլհէլմ Բ. իր սիրելի բարեկամ վեհապետի մը բախտակից եղաւ վերջին ամիսներուս մէջ, ստիպուելով չափ ու սանձ դնել իր անզուսպ բերնին ու անճառ ճառերուն, հետեւաբար և իր անձնական հեղինակութեան չարաչար կիրառութեանը։ Գերման կայսեր բարոյական նուաճումը իր հպատակներուն կողմէ՝ շատ աղէկ ըմբռնուեցաւ այս ժամանակին, որովհետեւ այլ եւս չի կրնար անձնական քաղաքականութիւն մը ունենալ և գէշ խորհուրդներ թելադրել մեր վեհապետին, ինչպէս կ'ընէր երկար ատենէ ի վեր հին րէժիմին ատեն։ Ուրեմն Գերմանիոյ մէջ առաջ եկած այս փոփոխութիւնն ալ նպաստաւոր է Թուրքիոյ արդի կացութեան մասնաւորապէս և միջազգային քաղաքականութեանը ընդհանրապէս։ Զի Վիլհէլմ Բ.ի անվայել ճառերը մշտական վտանգներ էին տիեզերական խաղաղութեան դէմ, իբրեւ վառօդի մէջ նետուած կայծեր։

Իսկ իբրեւ ընդհանուր հաշուեկշիռ արդի համաշխարհային քաղաքականութեանը՝ պէտք է գիտնալ թէ Գերմանիա շատ բան կորսնցուցած է իր նախկին ազդեցութենէն, պարագայ մը՝ որմէ Թուրքիա գոհ մնալու պատճառ միայն ունի, քանի որ նոյն համեմատութեամբ աշխարհ համօրէն լաւ վերաբերութիւն ունի Թուրքիոյ հանդէպ։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԽՕՍՈՒԸՆՏՈՒՔ

Անցեալ ուրբաթ գիշեր Տօքթոր Շթօքմանի ներկայացման քիչ շատ կրցանք հասկնալ թէ Պոլսոյ Հայերուն վրայ ի՛նչ կը մտածեն... մեր յեղափոխական եղբայրները։

Կարնոյ երեսփոխանին յայտնութիւնները ներկայ եղողներուն վրայ այն տպաւորութիւնը ըրին ինչ որ կ'ընէ ipecacuanaն խանգարուած ստամոքս ունեցող տղոց։

Պոլսոյ Հայերուն ընտրելագոյն մասը, որ օթեակները կը լեցնէր, ծափ զարկաւ։

Քրիստոս չէ՞ պատուիրեր որ երեսնուս վրայ ապտակ մը ուտելնէս ետքը, դարձնենք նաեւ միւսը։

Հոն գտնուող Պոլսահայերը ծափահարեցին, որովհետեւ միակ բանն էր այդ որ ձեռքերնուն կուգար այդ պահուն։

Որովհետեւ խօսողը Կարնեցի մըն էր և ունկնդիրները Պոլսեցի, ինծի պէս Իզմիրցիի մը լսել միայն կը մնայ։

Կ'ըսեն թէ լռութիւնը ոսկի է։ Վայրկեանի մը համար թողուցէք որ հարուստ ըլլամ ես ալ։

Սաստիկ զգայացունց ատենախօսութիւն մը առանց հետեւանքի չի կրնար մնալ անշուշտ — օդին մէջ մնալու համար բռնուած չէին այդ բառերը — և սպասելով որ հաշուեյարդարութիւն մը տեղի ունենայ Կարնեցիին և Պոլսեցիներուն միջեւ, եկէք ձեզի ուրիշ յայտնութիւն մը ընեմ, որմէ ապահովապէս ոչ ոք դժգոհ պիտի մնայ։

Չպիտի՞ ուզէիք արդեօք գիտնալ թէ ի՛նչ կը մտածեն շուները... մարդոց վրայ։

Ասոր մէջ ո՛չ Կարնեցիի խնդիր կայ և ոչ ալ Պոլսեցիի։

Բարիզէն բարեկամ մը շունի մը յուշատետրը ձեռք անցուցած է և ղրկած է ինծի կարդալու համար։

Քիչ մը վարը անոր պարունակութիւնը պիտի տամ ձեզի և դուք աչքովնիդ պիտի տեսնաք թէ ի՛նչ խելօք մտածումներ ունեցած է շնիկը ընդհանուր մարդկութեան վրայ։

Ծափ չեմ ուզեր, մինակ մտիկ ըրէք։

Աւասիկ պարունակութիւնը շնիկի մը կողմէ ստորագրուած souvenirsին։

Ա. Դիտեցի որ մարդիկ, նոյնիսկ իմ տէրս ուղղաձիգ սրունքներ կ'ունենան։ Ո՞վ գիտէ ո՛րքան դժուարութիւն կը կրեն կանգուն կենալու համար. մանաւանդ որ երկու սրունք ունին միայն։

Բնութիւնը շատ ժլատ գտնուած է մարդոց հանդէպ։

Բ. Իմ տէրս երբ անձրեւոտ օր մը դուրսէն տուն կուգայ, բակին մէկ անկիւնը կը զետեղէ իր հովանոցը որմէ վազած ջուրը գետակ մը կը կազմէ մինչեւ սանդուղներուն առջեւը երկարող։

Երբ ես պզտիկ մռայլում մը կ'ունենամ այդ արդիւնքը յառաջ բերող, երիկ կնիկ վրաս կը վազեն, կը պոռան, կը կանչեն և երբեմն ոտքի հարուածներ կուտան ինծի։

Ինչպէ՛ս յայտնի է որ հովանոցէն կը վախնամ կոր։

Գ. Շուներուն և կիներուն համար միեւնոյն դժուարութիւնը կայ փողոց ելլելու համար, մեզի ցռկակապ կ'անցնեն, իսկ կիները... վուալեթ մը։

Դ. Չեմ կրնար երեւակայել թէ որքան տխուր պիտի ըլլար մեր կեանքը եթէ պոչ մը տրուած չըլլար մեզի։ Կ'ուզէի գիտնալ թէ մարդիկ ի՛նչպէս կը յայտնեն իրենց ուրախութիւնը։

Ե. Մարդիկ պիտի ուզէին մեզի պէս չորս ոտք ունենալ, բայց որովհետեւ Աստուած զրկած է զիրենք այդ առաւելութենէն, տուն եկածնուն պէս չորս ոտքով գործիքի մը կը դիմեն որուն անունը աթոռ է։

Զ. Տիրոջս ճաշակն ալ զարմանալի է. միսը կ'ուտէ և կը նետէ ոսկորները, կերակուրին լաւագոյն մասը։

Է. Մինակ ցռկակապով չէ որ կիները կը նմանին շուներուն։ Տիրուհիս այս օրերս դուրս ելլելու համար մազեղ բան մը կ'առնէ կոր վրան։

Ը. Կիները մեծ թշնամիներն են չորս ոտք ունեցող բաներու։ Սպասուհին ամէն առտու ձեռքի փայտովը անխնայ կերպով կը ծեծէ... fauteuilն։

Թ. Մեր տան ամէնէն բռնաւոր անդամը խոհարարուհին է։ Սրտին ուզած ատենը կերակուր կուտայ տիրոջս, հոգ չէ թէ խեղճը անօթութենէ մեռնի։

Մինակ տիրոջս քսան տարու տղան կայ որ չի վախնար իրմէ։ Միւս օր աչքովս տեսայ, կամիթներ կուտար կոր խոհարարուհիին պարարտ այտերուն։

Հոս կը վերջանայ Ֆօքսին mémoireները։

Ե. ԱԼՖԻԱՐ

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, 14 Դեկս.

Վերջապէ՛ս լուծուեցաւ, շնորհիւ Սահմանադրութեան, տեղական-ազգային խոշոր հանգոյցը որ տարիներէ ի վեր կնճռելու և թնճուկելու վրայ էր։ Ութը տարի կայ որ տեղւոյս հայ հասարակութիւնը կը կռուէր, կը բողոքէր ու կը դիմէր առ որ անկ է, ազգային-տեղական գործերը օժտելու համար սահմանադրական վարչութեամբ մը, օրինաւոր և ազգասէր անձերէ կազմուած։ Ամէն համեմատութիւնները պահելով, կրնանք առանց չափազանցութեան ըսել որ Աղեքսանդրիոյ հայութիւնն ալ, ժէօն-Թուրքերուն պէս, ունեցաւ իր Սահմանադրական աւագ խնդիրը, և եթէ առաջիններուն երեսունէն աւելի տարիներ պէտք եղան իրենց մուրատին հասնելու համար, մեզի ալ բաւեց ութը տարուան պայքար և նպաստում բաւական տեւաւ՝ մեր իղձերը պսակելու և պահանջները գոհացնելու համար։ Եւ ինչ զարմանալի բան. որպէս զի Աղեքսանդրիոյ գաղութին պէս պզտիկ գաղութի մը, հայութեան հատակոտորի մը տեղական փոքրիկ գործերը կարենան ըլլալ օրինաւոր և շիտակ ուղղութիւն մը ստանալ, որպէս զի քմահաճ, հակասահմանադրական և անվաւեր իշխանութիւն մը, անիշխանութիւն մը աւելի, վերջ գտնէր, պէտք պիտի ըլլայ եղեր որ ժէօն-Թուրքերը զինուորական յեղափոխութիւն մը հանեն, պէտք պիտի ըլլայ եղեր որ տաճիկ բռնապետութիւնը, Եըլտըզի մէջ որջացած, տապալի հիմնայատակ, պէտք պիտի ըլլայ եղեր որ «փառութեան օճախը» զոր Օրմանեան հաստատած էր Ազգ. Պատրիարքարանին մէջ, քանդուի և մարի առ յաւէտ, պէտք պիտի ըլլա՛յ եղեր որ Հայ Ազգին առաջին քաղաքացին՝ —մեծութեամբ, հայրենասիրութեամբ և օրինապահութեամբ,— Իզմիրլեան Սրբազանը բարձրանայ Պատրիարքական Աթոռը և բարձրացնէ զայն։ Բոլոր այս պատմական անակնկալներուն համադիպումը և աջակցութիւնը պէ՛տք է եղեր որպէս զի Աղեքսանդրիոյ հայ գաղութին գործերը ազատէին իրենց քաօսային վիճակէն և գային օրինաւորութեան ու կանոնաւորութեան լոյս-աշխարհը, Ազգ. Կեդր. Վարչութեան մէկ «Եղիցի օրէնք»ովը։ Տարիներ ամբողջ, Օրմանեան, որուն դէմ ազգային կազմակերպուելիք համազգային ամբաստանագրին էն մեղադրական գլուխներէն մէկը կրնայ կազմել իր պատրիարքութեան օրով և անոր շնորհիւ հոստեղ անցած-դարձածին ողբալի պատմութիւնը, տարիներ ամբողջ, կ'ըսենք, Օրմանեան խաղցուց Աղեքսանդրիոյ օրէնք, Սահմանադրութիւն խնդրող և պահանջող Հայութիւնը, որուն կ'առաջնորդէին, գրեթէ բոլոր, զարգացած, ազգասէր քաղաքացիներ, գործիչներ ու գրագէտներ, որոնց մէջ յիշենք անցողակի Տ. Տ. Մինասեան Տամատեան, Ց. Ց. Շնորհքեան, Երուանդ Օտեան, Վահան Թէքէեան, Լեւոն Մկրտիչեան եւն.։ Տարիներ ամբողջ, Օրմանեան, որ ոսկեղէն լռութեան գերագանցօրէն թանկագին պատճառներ ունէր, որ սիրալիր յարաբերութեան մէջ էր Աղեքսանդրիոյ Հայ միապետին և միապետականներուն հետ,— անպատիժ կերպով խնդաց օրինաւո՛ր հասարակութեան քիթին, ծաղրեց, քամահրեց անոր բողոքները, իրաւացի պահանջները, միթինկները, համրագրութիւններն ու ցոյցերը։ Քանի՛ քանի անգամներ օրինաւոր ընտրութիւններ կատարուեցան ու ետքէն չեղեալ նկատուեցան, ջնջուեցան, շնորհիւ Առաջնորդարանի մարդոց էնթրիկներուն ու մեքենայութեանց և Օրմանեանի մեղսակից հաճոյակատարութեանը։ Եթէ ընտրութիւն մը չի բեկանուէր, Պոլսոյ Պատրիարքարանը և հոստեղի Առաջնորդարանը համերաշխօրէն ամէն ջանք ու միջոց ի գործ կը դնէին որպէս զի գէթ վաւերացումը անսահմանօրէն ուշանայ, չի գայ, իրաւամբ մտածելով որ՝ ժամանակը շատ հրաշքներ կրնայ գործել...։ Աղեքսանդրիոյ Թեմական Ժողովին ընտրութիւնները կատարուեցան այս տարուան սկիզբը. արդ, Օրմանեան, ընտրուած ժողովներուն վաւերացումը անկարելիօրէն ձգձգելէն ետքը՝ հազիւ իր անկումէն մէկ քանի շաբաթ առաջ, ա՛լ չի կրնալով պատասխանելիք առարկութիւն մը գտնել Թեմական Ժողովի կողմէ ուղղուած բողոքախառն խիստ գրութեանց, կը ստիպուէր ցաւ ի սիրտ, վաւերացումը առաքել վերջապէս, — մանաւանդ որ այդ միջոցին, կաթողիկոսական գեղեցիկ դղեակներ կառուցանելու զբաղած ըլլալով Էջմիածնայ մէջ, պէտք կը զգար անշուշտ սիրաշահելու Աղեքսանդրիոյ հայութիւնը։ Բաղդին մէկ զարմանալի անօրինութեամբը, Օրմանեան, որ իր պաշտօնավարութեան ամբողջ տեւողութեանը՝ նեցուկ և պաշտպան, թեւ ու թիկունք եղաւ հոս տեղի հակասահմանադրական վարչութեան, իր անկումովը մատոյց ասոր մեծ և գերագոյն ծառայութիւն մը, այս անգամ ակամայ։ Արդարեւ հազիւ թէ պատրիարքական աթոռէն ինկաւ, նախորդ միապետական իշխանութեան կողմնակիցները ճարտարօրէն օգտուեցան այս անակնկալ դէպքէն. ելան բրոպականտ ընել թէ Օրմանեանի պէս բռնակալ, ազգադաւ և հակասահմանադրական Պատրիարքի մը հրամանով կատարուած ընտրութիւնները չէին կրնար օրինաւոր ըլլալ, թէ անոր վաւերացումը մէկ կոտ չէր արժեր, բխելով ապօրէն վարչութենէ մը, թէ պէտք էր նոր ընտրութիւն կատարել, եայլն, եայլն։ Եւ այս իմաստով հանրագրութիւն մը ստորագրել տալ սկսան ժողովուրդին մէկ մասին, շահագործելով ճարտարօրէն՝ անոր հակակրութիւնը և ատելութիւնը Նախորդ Պատրիարքին դէմ, որուն սակայն գոնէ իրենք, միապետականները, երախտագէտ ըլլալու էին։ Ու այս հանրագրութիւնը Պոլիս ղրկուեցաւ ձեռամբ նոյն ինքն Բարթող փաշայի, առանց Առաջնորդին ներկայացուելու։ Դժբաղդաբար, Օրմանեանի ատենէն մնացած կեդրոնական վարչութիւնը, որ թօթափած չէր բոլորովին հին գործելակերպը և ազդուած կը մնար միապետական և օրմանեանական ժամանակներու ազդեցութեամբն ու մտայնութեամբը, ազդուեցաւ միամտօրէն կամ չարամտօրէն՝ այս հանրագրութենէն և անոր ընկերացող այլ եւ այլ թելադրութիւններէն. և, հակառակ Պ. Պ. Տամատեանի և Վ. Թէքէեանի յատենի ժողովոյ տուած բացատրութեանց ու լուսաբանութեանց, ելաւ տարօրինակ որոշում մը տուաւ որ երկու բարքիներն ալ գոհացնող և դժգոհացնող բնոյթ մը ունէր միանգամայն, ըլլալով կէս-սահմանադրական, կէս-հակասահմանադրական որոշում մը։ Այդ որձեւէգ որոշմամբ, Խառն Ժողովը կը հաստատէր կատարուած ընտրութիւնները, կը վաւերացնէր Քաղ.

„ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(83)

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՎՈՒՄ ԵՆ

ԺԱ.

„ԵՐԿՈՒ ՉԱՐԵԱՑ ՓՈՔՐԱԳՈՅՆԸ„

«Քուշաններին շուտով շուտով խաղացնելը՝ հեշտ բան չէ. նրանք բաւական ժամանակ կը զբաղեցնեն Շապուհին։ Իսկ մենք այդ ժամանակից կարող ենք օգուտ քաղել։ Ուրեմն ա՛յն, որ ասում ես դու, թէ Մերուժանը իւր կողմն է ձգել Լեկաց և Աղուանից թագաւորներին, ես չեմ կարծում, որ նրանք ժամանակ գտնեն մեզ հետ գործի սկսելու։ Որովհետեւ, եթէ Շապուհը գնալու է քուշանների դէմ, անպատճառ կը կանչէ Լեկաց և Աղուանից թագաւորներին՝ մասնակցելու իւր արշաւանքին։ Այդ նրա սովորութիւնն է, և ամեն անգամ այդպէս է եղել, երբ նա քուշանների հետ պատերազմ է ունեցել։

Տիկնոջ քաղաքագիտական հմտութիւնները և, պարագաների համեմատ, նրա դատողութիւնները ընթացիկ գործերի մասին, որքան և ուրախացնում էին Մամիկոնեան իշխանին, այնուամենայնիւ, լսելով նրա ակնարկութիւնը իւր անուշադրութեան վերաբերութեամբ, իբր թէ իւր սպարապետը չը գիտէ, թէ ի՛նչ է կատարվում Պարսկաստանում,—այդ կծու ակնարկութիւնը դուրս կոչից սպարապետի սառն դէմքի վրայ մի աննկատելի ժպիտ, որը ամենայն զգուշութեամբ ծածկեց նա։

—Ո՞վ է հաղորդել քեզ, տիկին, այդ տեղեկութիւնները Տիգրանից,— հարցրեց նա մի առանձին հետաքրքրութեամբ։

—Դրաստամատը, մեր հաւատարիմ ներքինին, դու, կարծեմ, ճանաչում ես նրան։ Նա ինձ նամակ էր գրել։

—Ե՞րբ ստացար այդ նամակը։

—Երեք օր կը լինի։

—Այդ տեղեկութիւնները ինձ յայտնի են, տիկին։ Ես քեզանից աւելի վաղ ստացել եմ շատ մանրական տեղեկութիւններ Պարսկաստանի վերջին անցքերի մասին։ Ի զուր ես մտածում, թէ ես չը գիտեմ ի՛նչ է կատարվում մեր շուրջը։ Կարդա՛ այդ նամակը։—Նա հանեց իւր ծոցից մի ստուար ծրար, տուեց թագուհուն, և նա սկսեց անհամբերութեամբ կարդալ։

Նամակը գրել էր Մանուէլ Մամիկոնեանը՝—սպարապետի հարազատ եղբայրը, որ Պարսկաստանում գտնուած հայկական հեծելազօրքի զօրավարն էր։ Գրում էր Մուշեղին, թէ Շապուհի անձամբ արշաւելը Հայաստան՝ իրան ևս սաստիկ հոգսերի մէջ էր գցել. օր ու գիշեր մտածում էր, մի հնար գտնել՝ այդ գազանին հեռացնելու հայոց երկրից։ Վերջապէս, երկար աշխատութիւններից յետոյ, կարողացաւ հաւատարիմ անձանց միջոցով՝ քուշանների արքային գրգռել պարսից դէմ, հասկացնելով նրան, թէ բարեպատեհ ժամանակ է Պարսկաստանի վրայ յարձակուելու, որովհետեւ Շապուհը իւր բոլոր զօրքերով գնացել է Հայաստան, և երկիրը մնացել է անպաշտպան։ Այսպիսով հասաւ իւր նպատակին։ Քուշանները սկսեցին ասպատակել պարսից հիւսիս-արեւելեան սահմանները։ Այդ լսելով, Շապուհը թողեց հայոց երկիրը և շտապեց դէպի պարսից վաղեմի թշնամին։ Այժմ նա գունդեր է կազմում, զօրք է հաւաքում, որ գնայ քուշանների դէմ։ Եւ ինքը, Մանուէլը, իւր հայկական հեծելազօրքով պիտի մասնակցէ Շապուհի արշաւանքին։ Իւր ներկայութիւնը պարսից բանակի մէջ միջոց կը տայ իրան՝ պարբերաբար հաղորդել թշնամուն պարսից բոլոր թոյլ կողմերը, և հետեւապէս գործը այնպէս տանել, որ պարսիկները ամեն ճակատամարտում յաղթուած լինեն։ Յոյս ունի, որ Շապուհի բոլոր զօրքերը ջարդել կը տայ Խորասանի անապատներում և, գուցէ, իրան Շապուհին եւս նրանց հետ ի կորուստ կը մատնէ... Նամակի վերջում աւելացնում էր, թէ ինքը ամեն գործ կը դնէ, որքան կարելի է, երկարաձգել պատերազմը, որպէս զի, Շապուհը այդ կռիւներում զբաղուած լինի, իսկ Հայաստանում ժամանակ գտնեն իրանց գործերը կարգի դնելու։ Յետոյ շնորհակալութիւն էր յայտնում իւր եղբօրը, Մուշեղին, գրելով. «Հայոց տառապանքները որքան քեզ, նոյնքան և ինձ համար ցաւալի էին, սիրելի եղբայր։ Գովում եմ քո սրամտութիւնը, միեւնոյն ժամանակ, և քո հեռատեսութիւնը, որ այդ խորհուրդը տուեցիր ինձ։ Ուրիշ աւելի նպատակայարմար միջոց չէր կարելի գտնել՝ Շապուհի ներգործութիւնը, գոնէ առժամանակ, հեռացնելու մեր աշխարհից, քան թէ այդ, որ բոլորովին պիտի կլանէ թէ՛ նրա ժամանակը և թէ՛ նրա ուժերը։ Շնորհակալ եմ, Մուշեղ, այդ միտքը քեզ է պատկանում»...

— Ուրեմն դո՞ւ ես տուել Մանուէլին այդ միտքը,—հարցրեց տիկինը նամակը կարդալուց յետոյ։

—Այո՛, ես եմ տուել,—պատասխանեց սպարապետը յաղթ ձայնով։

—Ե՞րբ։

—Հէնց այն ժամանակ, երբ Շապուհը իւր զօրքերի բազմութեամբ ոտք դրեց մեր հողի վրայ։

—Ի՞նչու մինչեւ այսօր չես յայտնել ինձ։

—Դու գիտես, տիկին, որ ես սովորութիւն չունեմ՝ դեռ չը կատարած գործերիս մասին կանխապէս խօսել։ Ես սպասում էի տեսնել, թէ ի՛նչ արդիւնք կունենայ իմ յղացած խորհուրդը։

—Արդիւնքը անհամեմատ գեղեցիկ է, Մուշեղ,—պատասխանեց տիկինը, և նրա թախծալի դէմքը փայլեց անսահման ուրախութեամբ։ Մի աւելի քան թէ այդ՝ նպատակայարմար արդիւնք՝ աւելորդ կը լինէր պահանջել։ Թէ՛ քո, Մուշեղ, և թէ՛ քո քաջ եղբօր, Մանուէլի, ջանքերը ամենայն գովութեան արժանի են։

Սպարապետը համեստութեամբ գլուխը խոնարհեցրեց, չէր նայում ոգեւորուած տիկնոջ վրայ, որ այդ րոպէում հրճւում էր խորին, սրտապարար երջանկութեան մէջ։ Դժբա՜խտ եղաւ նա որպէս ամուսին, դժբա՜խտ եղաւ նա որպէս մայր։ Դեռ պատանեկութեան հասակում սիրելի որդուն բաժանեցին նրանից և, իբրեւ պատանդ, տարան բիւզանդական արքունիքը։ Իսկ այժմ բախտաւոր էր համարում իրան որպէս թագուհի, որպէս մի տառապեալ երկրի տէր և իշխան, որի մօտալուտ փրկութիւնը ուրախացնում էր նրան։

—Ես այժմ կատարեալ մխիթարուած եմ համարում ինձ, սիրելի Մուշեղ,—դարձաւ նա դէպի սպարապետը զգացուած ձայնով,—ես այժմ բոլորովին հաւատում եմ, որ հայոց աշխարհը անտէր չէ։ Բախտաւո՜ր է այն աշխարհը, երբ ձեզ նման զաւակներ ունի։ Քո այդ յաղթութիւնը, սիրելի Մուշեղ, ես աւելի գերազանց եմ համարում այն փայլուն յաղթութիւնից, որ դու մի քանի շաբաթ առաջ կատարեցիր Թաւրիզի պարիսպների մօտ։ Նա սրի և բազկի յաղթութիւն էր, իսկ դա խելքի և ռազմական հնարագիտութեան յաղթութիւն է։ Դու առանց զէնքի՝ հեռացրիր վայրագ թշնամուն մեր երկրից, նրա դէմ մի այլ թշնամի դուրս բերելով։ Եւ մենք նրա բացակայութիւնից պէտք է օգուտ քաղենք, պէտք է շտապենք՝ շուտով կարգի դնել մեր գործերը։ Պարագաները զարմանալի կերպով ներդաշնակվում են միմեանց հետ։ Եւ ես Ամենակարողի աջն եմ տեսնում այդ բոլորի մէջ։ Նոյն ժամանակ, երբ Պարսկաստանում Շապուհը զբաղվում է քուշանների պատերազմով, Բիւզանդական կայսրութեան մէջ մեռնում է անիծեալ Վաղէսը, և մենք միաժամանակ ազատվում ենք մեր երկու անիրաւ թշնամիներից։ Հանգամանքները աւելի եւս նպաստում են մեզ, և Վաղէսի փոխարէն կայսր է դառնում մեր բարեկամ Թէոդոսը, որի հետ մենք կարող ենք ամեն տեսակ համաձայնութիւն կայացնել։ Կրկնում եմ, սիրելի Մուշեղ, պէտք է օգուտ քաղել այդ բարեյաջող հանգամանքներից։ Ամեն րոպէ թանգ է մեզ համար։ Դու պէտք է գնաս Բիւզանդիոն, և պէտք է աշխատես, որքան կարելի է, շուտով գնալ։

Սպարապետը, դեռ գլուխը խոնարհեցրած, լուռ մտածութեան մէջ էր։ Տիկինը շարունակեց.

(Շարունակելի)

Ժողովին պաշտօնը, բայց, նկատի առնելով Բարթող փաշայի ազգին գոյքերը եւ հաշիւները ոչ ոքի չի յանձնելու համառ եւ ամէն առթիւ հաշուած կամքը, կը յանձնարարէր Քաղ. Ժողովին՝ սպասել Պօղոս փաշա Նուպարի վերադարձին Եւրոպայէ, գոյքերու եւ հաշիւներու փոխանցումին համար։ Քաղ. Ժողովը ուժգնօրէն բողոքեց որոշման այս մասին դէմ, պաշտօնագրով մը, զոր Արեւ օրաթերթը հրատարակեց ամբողջ։ Մինչ այս մինչ այն, Ազգ. Կեդրոնական Վարչութիւնը հրաժարեցաւ, եւ մեր խնդիրը մնաց առկախ, մինչեւ նոր վարչութեան կազմութիւնը։ Եւ հազիւ երկու շաբաթ կայ որ վերջապէս Պատրիարքարանի արդար եւ իմաստուն մէկ որոշումը բերաւ բաղձացեալ լուծումը, հրամայել Բարթող բաշայի յանձնել գոյքերն ու հաշիւները անյապաղ եւ Քաղաքական Ժողովին՝ ստանալ զանոնք։ Ու այսպէս, Աղեքսանդրիոյ Հայութիւնն ալ իր կարգին վայելեց Իզմիրլեանի սահմանադրական պատրիարքութեան բարիքը, վերջապէս իր տեղական գործերուն գլուխը տեսնելով օրինաւոր ու շէնք շնորհք վարչութիւն մը, եւ ազատելով ճշմարիտ խնդիրէ մը, Տրէյֆիւսեան խնդրոյն պէս գլխագիր խնդիրէ մը որ ութը տարի տեւեց, որ մղձաւանջային համեմատութիւններ առաւ, որ ողբերգա-զաւեշտական խաղ մը դարձած էր ալ, եւ զզուանք եւ զայրոյթ կը պատճառէր բոլոր զգալ եւ խորհիլ գիտցող ազգայիններուն...

Նոր վարչութիւնը նոր եռանդով սկսած է գործի, իր անդրանիկ հոգածութիւնն եւ ուշադրութիւնը կեդրոնացնելով ազգ. վարժարանին վրայ, որ դժբաղդաբար չէ կրցած ցարդ տալ այն արդիւնքները զորս իրաւունք կուտար յուսալ՝ ամսական մօտաւորապէս 150 ոսկիի իր պիւտճէն։

Ձեռնհաս անձեր ձեռք առած են դպրոցական խնդիրը եւ յուսալի է որ վարժարանը յետ այսօրիկ կ'ունենայ արդիւնաւոր գործունէութիւն մը։

Մեր դժուարութիւնները կան սակայն նորընտիր վարչութեան առջեւ, որոնց ամէնէն խոշորը դրամական է։ Արդարեւ, «հին ռէժիմին» յատուկ մատակարարութեան ամենապայծառ եւ ամենադրական արդիւնքը եղած է 2400 եգիպտական ոսկիի բաց մը, որուն 1900ը առաջնորդարանը պարտական է եւ 500ը Ալքաստանմար։ Քաղ. Ժողովը, առօրեայ ծախուց դէմ դնելու համար՝ ստիպուեցաւ 300 ոսկիի փոխառութիւն մը կնքել դրսէն։ Եւ բուն թէ մեր հասարակութիւնը (communauté) ամէնէն հարուստներէն է որ գոյութիւն ունենան, քանի որ 4500 ոսկիի տարեկան հասոյթ մը ունի, զոր բարւոք մատակարարութեամբ մը շատ դիւրին էր 5000ի բարձրացնել։ Ու այս ահագին ծախքը, ու այս պարտքը, ինչի՞ համար. պարզ նախակրթարան մը եւ եկեղեցի մը պահելու համար, միայն... Ահա՛ ուր կը տանի միապետական, առանց համարատուութեան եւ համարառութեան վարչութիւն մը, ուր ընդհանուրին շահերը կը զոհուին ոմանց քմահաճոյքին, անփութութեանը եւ շահախնդրութեանց։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Յ. Գ. — Տեղւոյս Հայ-Հռոմէական համայնքն ալ ունի իր «սահմանադրական» խնդիրը, որուն վրայ պիտի խօսիմ յաջորդ թղթակցութեանս մէջ։

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Ա. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

Դ. ՆԻՍՏ 10 Դեկտ. 1908

Երէկ, մամուլի երկնաբերձ վերնատան մէջ էի նորէն։ Հաւատացէք որ հոգ բան մը չէ աստուածապաշտ ըլլալը, ա՛յնքան ինքզինքդ անջատուած կը զգաս աշխարհային իրերէ եւ դէպ ի Երկնաւորին մօտեցած։ Ժամ 7½. Ժողովարանը լման պարպութեան մը մէջ է դեռ։ Աշտարակաձեւ սպիտակ ջերմոցները կը նշուլեն բոցավառ։ Մեր համդիպակաց օթեակն ալ մամուլին յատկացնելու շնորհն եղած է, որով այս ծակին մէջ զիրար խեղդելու պէտքը չենք զգար, ինչպէս եղաւ բացման առաջին օրը։ Սպասաւոր մը յաճախ կուգայ, զգուշաւոր քայլերով ու կերպարանքը պատկառոտ, փայտ նետել վառարաններուն մէջ։ Վերը՝ արեւադարձային տաքութեան մը մէջ կը հեւանք։ Եւ սպասաւորը,—որ կ'երեւայ թէ ազգին պատուական ներկայացուցիչներուն առողջութեան մտահոգութեամբը շատ կը տառապի,—կը շարունակէ փայտ նետել հնոցը, առանց անգամ մը դէպ ի երկինք նայելու, ուր պիտի տեսնէր մամուլի հէք արարածներուն կարմրած դէմքերը։ Թուրք պաշտօնակից մը որ քովս է՝ կը հեւայ ու կը հառաչէ հեղձուցիչ տաքէն. ո՜ւր էր, սա երեսփոխանները մէյ մը գային որպէս զի այդ անիծեալ սպասաւորը դադրէր ողջ ողջ մեզի հոգ տապկելու գործէն։ Եւ ահա երկու դռները կը բացուին, եւ ահա ներս կը մտնեն երեսփոխանները՝ լուռ ու մունջ, ծերակուտական լրջութեամբ։

Նախագահը, Նաքի պէյ, իր տեղն է, կորաքամակ եւ ինքնամփոփ։ Զանգակը կը հնչեցնէ, ու ժողովը բացուած է։ Քարտուղար մը կը սկսի կարդալ շնորհաւորական հեռագիրներ, որոնց մէջ հատ մը Աֆղանիստանէն եկած՝ երկարապատում ճառ մըն էր համիսլամութիւնը քարոզող, աններդաշնակ խայթ՝ հաւասարութեան եւ անխտրականութեան այս ընդհանուր ներդաշնակութեան մէջ, եւ սակայն կը ծափահարուի։ Ուրիշ մը՝ Ֆրանսացի երեսփոխաններու կողմէ. ուրիշ մը, ուրիշներ. ու կը վերջանան։ Հիմա կը ձեռնարկուի ընտրութեանց տեղեկագիրներու ընթերցման. առջի օրուան շարունակութիւնը։ Այս տեղեկագիրները նախապէս յանձնուած են ճիւղերուն քննութեանը։ Մէկ քանիներ կը վաւերացուին ձեռամբարձ։ Բայց երբ կարգը Շապին Գարահիսարի երեսփոխան Մուսթաֆա էֆ.ի եկաւ, սրահը իր պաղարիւնութիւնը կորսնցուց։ Մուսթաֆա էֆ.ն, որուն հերոսը, ծեր մարդ մըն է, ճերմակ մօրուքով, գունատ կաշիով, եւ անմեղուկ նայուածքով. բռնապետական ռէժիմի շահատակներէն ըլլալու բոլոր նշանները կը տեսնուին իր վրայ. մանաւանդ որ Սեբաստիոյ Առաջնորդն ալ տեղեկագիր հասուցած է իսկէն, այդ մարդուն մութ անցեալը պարզաբանող։ Մուսթաֆա էֆ. նստած տեղը կը դանդաչէ։ Կը տեսնեմ իր նիհար մատուըները — որոնք թերեւս անմեղ արեան հետքեր կը կրեն — որ կը դողդողջեն։ Քովը՝ գէր, հաստափոր երեսփոխան մը՝ սիրտ կուտայ իրեն, նոյն իսկ կ'ելլայ կը յայտարարէ թէ ժողովը առջի նիստին մէջ վաւերացուց անոր ընտրութիւնը։ Մուսթաֆա էֆ. խօսք կ'ուզէ՝ ինքզինքը պաշտպանելու համար, եւ Հայերուն կողմէ իր ամբաստանուիլ՝ ընտրութեանց մէջ անոնց կրած պարտութեան զայրոյթին կը վերագրէ։ Ինք «շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին»... Պո՜ւ։ Մարդը ընտա՛ր մատնեց իր ամբողջ հոգին՝ մէկ բառով։ Սուլիւններէն եւ հայհուչներէն սահմռկած՝ նստաւ... ու ելաւ նորէն ինքզինքը սրբագրելու. «շնորհիւ ազգին...»։ Մարդուկը դատապարտեալ մըն է կարծես. Տերեւի մը պէս կը շարժի։ Եւ ահա Զոհրապի սրագոչ ձայնը թնդաց սրահին ձախակողմէն. «Չենք կրնար մենք հոս ոճրագործներուն հետ նստիլ։» Պերճախօս եւ յանկարծական այսչափ միայն կրնայ ըլլալ։ Բառերը կը յորդին, կը թռչին օդին մէջ։ Տրուած հարուածին տակ՝ կիրքեր կը վառին կը բորբոքին։ Մուսթաֆա էֆ. մը ամէն կողմէ պաշարուած է Հայերէ... հայ առաջնորդը կ'ամբաստանէ զայն, հայ երեսփոխանը անոր արտաքսումը կը պահանջէ. չէ՛, կարելի չէ հանդուրժել այս աստիճան սանձարձակ աղտոտութեան եւ համարձակութեան. կրօնակից երեսփոխաններ մարդուն առջեւ պատնէշ մը կը շինեն. ու Մուսթաֆա էֆէնտին որ գրեթէ ծածկաբար մտած էր այդ նուիրական սրահին ներս, այդ պատնէշին ետեւը ապաստանած՝ յաղթանակը տարաւ։ Ուշադրութիւն ըրի որ Մուսթաֆա էֆ.էն խոշոր ամբաստանութեանց ենթակայ եղող Թուրք երեսփոխաններ, ինչպէս Պէնկազիին՝ Շըրթի պէյ, եւ Դամասկոսի երեսփոխանը՝ Շէֆիք պէյ, անխնայ հարուածուեցան, մէկը մերժուեցաւ եւ միւսը ապահովապէս պիտի արտաքսուի այսօր. եւ ասիկա անոր համար որ այդ մարդոց ամբաստանիչները մի միայն Իսլամներ էին. ու միակ իսլամ երեսփոխանը՝ որուն դէմ գանգատ կար Հայու կողմէ, տարօք փառօք պաշտպանուեցաւ եւ շարունակեց բազմիլ Երեսփ. Ժողովին մէջ։

Ու եկաւ վայրկեան մը, որ Զոհրապ ու ամբողջ Երեսփ. Ժողովը, երէկ, դէմ դիմաց գտնուեցան. ու երէկ, առաջին անգամ, տեսայ ուժը որ կայ այդ մարդուն մէջ, դիմադրական խոշոր ուժը։ Արիֆ Իսմէթ պէյի — ջղուտ ու կրքոտ անձ — աժան կերպով ու դիւրին ամբոխավարութեամբ մը վաստկած ծափերը, որոտագին եւ ընդհանուր, Զոհրապի մարմինին շուրջը դարձան՝ առանց զայն դղրդելու, առանց անոր հոգին սարսելու. Ան տեղի տուաւ ոչ թէ բանաւոր ընդդիմադրութեան, որոշ ու օրինաւոր վիճաբանութեան, այլ՝ բացատրութիւն չընդունող պլոքի մը առջեւ։ Այդ պարտութեանը մէջ՝ ես տեսայ կրանիթեայ երեսփոխանին յաղթանակը։ Ինչ որ սակայն զիս զարմացուց՝ միւս հայ երեսփոխաններուն սառն անտարբերութիւնն էր, անոնց հանդիսատեսի հայեցողութիւնը։

Մեկնած ատենս՝ քուլիսին մէջ Զօհրապ էֆ.ի կը հանդիպիմ։ Հալաճեան էֆ.ն քովն է, իբրեւ հաւատարիմ ընկեր։ Զայրացկոտ քալուածքով կը ճեմէ։ Փողկապը ելած է իր տեղէն։ Յուզումը իր դիմագծերը կ'աւրէ քիչ մը։ Այդ օրուան եղելութեան վրայ իր զգացումը կը յայտնէ կտրուկ եւ զսպուած բառով մը, որ ինծի պատկերացուց իր ամբողջ հոգեբանութիւնը։

Այդ շէնքին մէջ դեռ ինչ կիրքեր, ինչ յուզումներ պիտի յորձանին, ինչ ճակատագիրներ պիտի յեղաշրջուին, եւ ինչ կացութիւններ պիտի գիրկընդխառնուին անհզօրէն։

Եր. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

* *

Երեսփ. Ժողովին երէկուան նիստը սկսաւ ժամ 8.10ին։ Ատենապետը նախ կարդացնել տուաւ Աֆղանիստանէն եւ ուրիշ տեղերէ եկած շնորհաւորական հեռագիրներ։ Ապա կարդացուեցաւ առաջարկութիւն մը՝ երեսփոխաններուն կենսագրութիւնը գիրքի ձեւով հրատարակելով հասոյթը յատկացնելու սահմանադրութեան զոհուող զինուորներու ձմեռուան պէտքերուն։ Այդ առաջարկութիւնը ընդունելութիւն չգտաւ։

Ընտրական տեղեկագիրներու քննութեան խնդիրը ձեռք առնելով, ատենապետը յայտարարեց թէ առջի օրուընէ մնացած տեղեկագիրները կարդացուելով անոնց ընդունելիք կամ ոչ քուէի պիտի դրուի։ Ընթերցման պահուն Ռասիխ էֆ.ի անունը տրուեցաւ։ Էտիրնէի երեսփոխան Թալէաթ պէյ հարցուց թէ ո՛վ է այդ անձ։ Երեսփոխան մը յայտարարեց թէ սխալ կը կարդացուի. այդ անձը հրաժարած է. երէկ ալ տեղեկագրի մը մէջ անոր անունը տրուած էր, բայց սխալ է։ Քոզմիտի էֆ. յայտարարեց թէ քանի որ Ռասիխ էֆ.ի կողմէ ներկայացուած տեղեկագիր մը չկայ եւ միայն ընկերներուն տեղեկագրին մէջ անոր անունը պատահմամբ կը յիշուի, ուրեմն ընդունելութեան մասին քուէ մը չի կրնար տրուիլ։ Մէկ քանի ձայներ հաւանութիւն յայտնեցին։ Երեսփոխան մը ըսաւ թէ ներքին կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն ժողովը պէտք է քննէ ընտրական բոլոր տեղեկագիրները, նոյն իսկ հրաժարողներունը. նաեւ թէ ժողովը տեղեկութիւն չունի Ռասիխ էֆ.ի հրաժարականէն։ Յետոյ կարգը եկաւ Շապին Գարահիսարի երեսփոխաններէն Մէրտարդաշ Մուսթաֆա էֆէնտիի ընտրական տեղեկագրին։ Տեղւոյն Հայոց Առաջնորդին կողմէ անոր մասին տրուած տեղեկագրի մը վրայ բողոքուած էր ընտրութեանը դէմ։ Այդ անձին համար Երեսփ. Ժողովին յանձնաժողովին կողմէ տրուած տեղեկագիրը կ'ըսէր որ անոր մասին եղած բողոքները նկատողութեան առնուած էին, որով երկրորդ ընտրողներուն Մուսթաֆա էֆ.ի ծառայութեան մէջ գտնուիլը, քուէներուն առաջուընէ պատրաստուիլը եւ ի վաղուց անտի նոյն անձին բռնակալ մը ըլլալը ուշագրաւ պարագաներ են։ Երեսփոխաններէն ոմանք պահանջեցին որ յետաձգուի։ Ուրիշներ ալ ըսին թէ նախորդ նիստին ընդունուած էր նոյն անձին ընտրութիւնը։ Թալաթ պէյ յայտարարեց թէ դեռ նոր քննուած ու տեղեկագիրը պատրաստուած էր։ Ըսողներ եղան որ արդէն վաւերացուած ըլլալով, նորէն խնդրոյ առարկայ չի կրնար ըլլալ։

Քոզմիտի էֆ.—Տեղեկագիրներ կան որոնք ամբողջ գաւառին անունովը պատրաստուած ըլլալով, մէկէ աւելի անուններ կը պարունակեն։ Երէկուան տեղեկագիրներուն մէջ կարելի է որ երեսփոխանի մը ընտրութիւնը վաւերացած պահուն միւսներուն վրայ ալ խօսուած ըլլայ։ Երէկուան տեղեկագիրները մէկ անձի միայն կը վերաբերէին։ Մուսթաֆա էֆ.ի մասին, այսօր, վաւերագիրներու եւ ապացոյցներու վրայ հիմնուած տեղեկագիր մը կայ, որով երէկուան վաւերացումէն օգտուիլը ընդունելի չէ։

Ուրիշ երեսփոխան մը պատասխանեց թէ կանոնը սկզբունքով կը տրամադրէ որ իւրաքանչիւր երեսփոխանի համար առանձին տեղեկագիր տրուի, ինչ որ կը հաստատէ այդ պէտքը։ Ժողովը, այսօր, առանձին տեղեկագրով մը խնդրոյն կը տեղեկանայ։ Երէկուան ընդհանուր տեղեկագրին մէջ խնդիրը չէ կրցած քննուիլ։

Շապին Գարահիսարի Երեսփոխան Մուսթաֆա էֆ. — Խնդիրը այդպէս չէ։ Այդ տեղեկագիրներուն երկուքն ալ ես բերի. ներկայացուցի։ Մեր երկուքին ընդունելութիւնն ալ որոշուեցաւ, մեր ցոյց տուած տեղեկագիրներուն վրայ։ Գտնուած գաւառակիս մէջ կան 10,000 Հայ եւ 160,000 իսլամ։ Բռնակալ բառը չեմ ընդունիր։ Շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին... (Աղմուկ եւ սուլելու ձայներ)։ Շնորհիւ ազգին ժողովուրդը ընտրեց։ Պատուաւորութիւնս ամէն ոք գիտնալով տեղեկագիր տրուեցաւ։ Հայերը չարամտութեամբ կ'ըսեն։

Մուսթաֆա էֆ. չկրցաւ խօսքը շարունակել։

Զօհրապ էֆ.—Մուսթաֆա էֆ., որուն երեսփոխանական ընտրութեան կանոնաւոր ըլլալը կամ ոչ խնդրոյ առարկայ է, ինքզինքը ամբաստանեց։ Հիմա խոստովանեցաւ թէ որ տեղեկագիրը ինք բերած ու ժողովին յանձնած է։ Երեսփոխան մը իրեն վերաբերեալ տեղեկագրին քննութեան եղանակին չի կրնար միջամտել։ Գործին այդ կերպով հետամուտ ըլլալը ցոյց կուտայ թէ վախ մը ունի։ (Աղմուկ)։ Հետեւաբար կ'երեւայ թէ աշխատած է իրեն դէմ եղած ամբաստանութեանց տեղեկանալով զայնս անհետացնել եւ կարեւորութենէ զրկել։ Տեղեկագիրը առնելով ու անձամբ տանելով խնդրոյն հետամուտ ըլլալ ուզած է։ Քանի որ մասնաւոր Յանձնաժողովը Մուսթաֆա էֆ.ի առանձին տեղեկագրին վրայ քննութիւն կատարած է, ուրեմն կարգ մը վաւերագրեր տեսնելով ընտրութեան պատճառաբանութիւնը ցոյց տուած է։ Միւս ճիւղն ալ եթէ առանց յարակից թուղթերու քննութիւն կատարած ըլլայ, չեղեալ կը նկատուի։ Երեսփոխաններուն ընտրութեանց խնդիրը հոս այս պատկառելի Ժողովին արժանապատուութեանը ու փառքին կը վերաբերի։ Ինչպէս որ խաֆիեներու հետ այս Ժողովին մէջ չենք կրնար նստիլ, այնպէս ալ հարստահարիչներու հետ չենք կրնար գտնուիլ։

Մուսթաֆա էֆ.—Չեմ ընդունիր. բացատրութիւն տամ։

Թրաեան Նալի էֆ.— Ներքին կանոնագրին Ե. յօդուածը կը տրամադրէ թէ երբ երեսփոխանի մը ընտրութեան քննութեան տեղեկագիրը Ժողովին կողմէ վիճաբանութեան ենթարկուի, այդ երեսփոխանը պէտք է առժամաբար դադրի իր պաշտօնէն։ Հետեւաբար Մուսթաֆա էֆ. չի կրնար խօսիլ։

Մուսթաֆա էֆ.— Ես բացատրութիւն պիտի տամ։

Ձայն մը.— Ինքզինքը կը պաշտպանէ։ Ինքնապաշտպանութիւնը իրաւունքն է։

Թալէաթ պէյ.—Հոս պէտք է անձնաւորութեան վրայ չխօսիլ։ Միւս կողմէ այն անձը որուն տեղեկագիրը պիտի քննուի, պէտք չէ որ ներկայ ըլլայ։

Երեսփոխան մը.—Հարկ է որ ներկայ ըլլայ եւ իրաւունքը պաշտպանէ։

Արիֆ Իսմէթ պէյ. — Սահմանադրութեան տրամադրութիւնները պահպանելու համար երդում ըրած ժողովի մը որոշումը անփոխելի է։ Քանի որ որոշում տրուած է, նորէն խնդրոյ առարկայ չի կրնար ըլլալ։ (Ծափահարութիւններ)։

Հիւսէյին Ճահիտ պէյ. — Կ'ըսուի թէ երէկուան տեղեկագիրներէն մէկին մէջ մէկ քանի հոգիի հետ Մուսթաֆա էֆ.ի երեսփոխանութիւնն ալ ընդունուած է։ Այս յայտարարութիւնը ո՛ր աստիճան ստոյգ է։ Երբ այդ կարգի բողոքներ գոյութիւն ունին, չենք կրնար խնդիրը ծածկելու ընթացքին հետեւիլ։ Հոս ճշմարտութեան եւ արդարութեան համար եկանք։ Կը պահանջեմ որ ճշմարտութիւնը երեւան հանուի։

Նալի էֆ.—Շատ լաւ։ Ժողովը որոշում տուած է թէ ոչ։ Այդ կէտը հասկնալու համար նախորդ ատենագրութիւնը պէտք է կարդալ։

Երեսփոխան մը.—Ուշադրութեան արժանի կէտ մը կայ։ Զոհրապ էֆ. ըսաւ թէ երէկ կարդացուած տեղեկագիրներուն մէջ Մուսթաֆա էֆ.ի անունը առանց նկատողութեան առնուելու անցեր է, մինչդեռ շատ մը տեղեկագիրներու մէջ միեւնոյն անունները կը կրկնուին։ Ուղղակի կարդացուած տեղեկագիրը որո՛ւն անունով է։ Թող քննուի։

Քանի մը ձայներ պահանջեցին որ նախորդ նիստին ատենագրութիւնը կարդացուի։ Ուրիշներ ալ կ'ըսէին թէ քանի որ նախորդ նիստին մէջ կարդացուած է, այլեւս հարկ չկայ նորէն կարդալու։ Երեսփոխան մը դիտել տուաւ որ Զոհրապ էֆ.ի միջամտութիւնը օրինաւոր չէ ու ցաւալի է։ Այս խօսքերը ծափահարուեցան։ Զոհրապ էֆ. յայտարարեց թէ ինք ալ այդ ծափահարութիւնները ցաւալի կը գտնէ։ Ատենադպիրը կարդաց ընտրական տեղեկագիրը, ուր յիշուած էին Մուսթաֆա եւ Ձօմէր էֆ.ներու անունները։ «Բաւական է, բաւական է» ձայներ լսուեցան։ Ամէն կողմէ ընդունուեցաւ։ Զոհրապ էֆէնտի դարձի քուէ պահանջեց։ Աղմուկ եղաւ եւ ատենապետը զանգակը հնչեցուց ու ազդարարեց որ բարեկարգութիւնը չխանգարուի։ Արիֆ Իսմէթ պէյ ըսաւ որ մեծամասնութեան կարծիքը յայտնուելէ ետքը կարծիք յայտնելը տգեղ բան մըն է եւ ամօթ։ Զոհրապ էֆ. պատասխանեց թէ այդ տեսակ բառերու գործածութիւնը աւելի ամօթ է։ Րիզա Թէվֆիք պէյ. — «Ընկերս Զոհրապ էֆ.ն շատ սիրելուս համար, պիտի յանձնարարեմ որ առանց ապացոյցի չխօսի։» Ինչպէս քիչ վերը ըսուած է, տեղեկագրին ընթերցումէն հասկցուեցաւ որ Մուսթաֆա էֆ.ի անունն ալ տրուած եւ ընդունուած է, որով ընտրական միւս տեղեկագիրներուն ընթերցմանը ձեռնարկուեցաւ։ Պէնկազիի երեսփոխաններէն Մանսուր փաշայի եւ Տիարպէքիրի երեսփոխաններէն Բիրինճիզադէ Արիֆ էֆ.ի վերաբերեալ տեղեկագիրները յետաձգուեցան։ Այդ տեղեկագրերուն մէջ ըսուած էր որ ընտրութիւնները անկանոն կերպով կատարուած են. Արիֆ էֆ. երեսփոխանութեան անհամապատասխան ընթացք մը ունի եւ Ատլիէի մէջ դատի ենթարկուած է։ Ապա ձեռք առնուեցաւ Եուսուֆ Շիդուան պէյի մասին եղած բողոքագիրներէն մէկը որ ներքին գործոց նախարարութեան կողմէ ղրկուած էր։ Շիդուան պէյ ինք ալ ինքնապաշտպանութեան գիր մը տուած էր։ Երեսփոխան մը սա յայտարարութիւնը ըրաւ.—«Ժողովը գիտէ թէ մարդու մը անցեալը ծանօթ է իր երկրին մէջ։ Իր երկրին մէջ վստահելի մարմնոյ մը կողմէ քննութիւն կատարուելով տեղեկագիր մը պատրաստուած եւ ընտրութեանց օրինաւորութիւնը հաստատուած է։ Ատոր փոխարէն անձ մը կը յայտարարէ թէ նոյն անձը յատուկ ընթացքի տէր է եւ անբարոյական, որով երկու հակառակ կարծիքներ երեւան կուգան. ուրեմն նախապէս պէտք է վճռաբաննք թէ քննութիւնը ի՛նչ կերպով պիտի կատարե՛նք։»

Գարասու էֆ. — Յանձնաժողովներուն կը վերաբերի քննութեանց կատարումը։ Յանձնաժողովները յարակից թուղթերը քննելով խնդրոյն ելք մը պիտի տան։ Մինչդեռ հոս յանձնաժողովի տեղեկագիր մը կուգայ թերի վիճակի մէջ, բայց կարծիք մը չի յայտնուիր. նախ հարկ է քննութիւնները ամբողջացնել։

Րիզա Թէվֆիք պէյ.—Այդ անձին ընտրական տեղեկագրին վրայ քննութիւն կատարելու պաշտօնը մեր ճիւղին յանձնուեցաւ եւ անկէ ալ իմ գտնուած յանձնաժողովին։ Անձամբ թէեւ չեմ ճանչնար այդ անձը, սակայն անունը իմացած եմ։ Կ. Պոլսոյ մէջ նշանաւոր եղած է։ Այդ անձը երեք-չորս տարեկանին իր ծննդավայրէն մեկնելով ուրիշ տեղ մը դաստիարակուած եւ հոն դէշ աղէկ համբաւ մը շինած է։ Ինք Պէնկազիցի ըլլալով հանդերձ Կ. Պոլսոյ մէջ անուն հանած է։ Իմ իմացածներովս չբաւականացայ։ Կ. Պոլսոյ մէջ, ուր ծանօթ է, ամէն կողմէ տեղեկութիւն ուզեցի, մանաւանդ դատական պաշտօնատունէն, որ մեր շատ մօտը կը գտնուի։ Գիւղերէն ալ կարելի է վկայութիւններ ստանալ։ Չեմ կարծեր որ այդ մարդուն նկատմամբ լաւ վկայութիւն տալու համարձակող մը գտնուի, ուրիշ բան է եթէ ընկերը եղած ըլլայ։ Ուստի Գարասու էֆ.ի խօսքերը սկզբունքով հաստատելով հանդերձ, այլեւս քննութիւն կատարելու եւ բողոքագիրներու ժամանման սպասելու պէտք չկայ։ (Ծափահարութիւններ)։

Երեսփոխան մը ըսաւ թէ օրէնքին տրամադրութիւնները ամէն պարագայի մէջ պէտք է պահպանել. տեղեկագիրը պէտք է յետաձգել։

Խոճենս էֆ.— Յանձնաժողովը այդ անձին նկատմամբ քննութիւն կատարելով, երէկ որոշում տուած էր. ընտրութիւնը դեռ չէր վաւերացած։ Խորհրդակցութիւնը այսօրուան յետաձգուած էր. ուստի կը պահանջեմ որ այսօր խորհրդակցութիւն կատարելով արդիւնք մը ձեռք բերուի։

Երեսփոխան մը.— Գարասու էֆ.ի եւ Րիզա պէյի յայտարարութեանց մասին ներքին կանոնագրին Դ. յօդուածը կը տրամադրէ թէ երբ ընտրական տեղեկագրին համաձայն, երեսփոխանի մը ընտրութիւնը անվաւեր նկատուի, այդ նպատակով տրուած տեղեկագիրը Ժողովին մէջ կարդացուած օրը վիճաբանութեան չենթարկուիր, այլ ուրիշ օրուան կը յետաձգուի. հետեւաբար պէտք է օրէնքին այս տրամադրութիւնը գործադրել։

Րիզա Թէվֆիք պէյ.— Այդ տեղեկագիրը ո՛րքան յետաձգուի, այնքան գէշ կը մնայ. բաներն ամէն օր պիտի հաստատուին։ Եթէ կ'ուզէք, վեց ամիս յետաձգեցէք։

Արիֆ Իսմէթ պէյ.— Քննութիւնը Ժողովին ճիւղերը կը կատարեն։ Ընտրութեան օրինաւոր ըլլալը կամ ոչ այդ կերպով կը հասկցուի։ Ժողովը քննութիւն կը կատարէ։ Շիդուան պէյի մասին քննութիւնը Երեսփ. Ժողովին յանձնուած է։ Տասը-տասնըհինգ տարի է որ լրագրութեան մէջ կը գտնուիմ։ Մամուլը տեղեկութեանց աղբիւրն է։ Շիդուան պէյի անունը ամէն ատեն սոսկում պատճառած է պատուաւոր անձերու։ Այդ սոսկալի յիշատակները հայրենասէրներու միտքերը կը խռովեն։ Իմ զգացումներուս համաձայն կ'ըսեմ թէ Շիդուան պէյ արժանի չէ այս անբիծ ու պատկառելի Ժողովին մէջ բազմելու։

Թեր ու դէմ կարծիքներ յայտնուելէ ետքը, Րիզա Թէվֆիք պէյ յայտարարեց թէ յանձնաժողովը կատարած է հարկ եղած քննութիւնը եւ վերջնական որոշումը Երեսփ. Ժողովին կը վերաբերի։ Յանձնաժողովին տեղեկագիրը կարդացուեցաւ, ուր ըսուած էր թէ Եուսուֆ Շիդուան պէյ իբրեւ խաֆիյէ ու յատուկ ընթացքի տէր ծանօթ ըլլալով, անոր երեսփոխանութիւնը ընդունելի չէր։ Թրաեան էֆ. հարցուց թէ կ'ընդունի՞ն այդ մարդը։ Րիզա Թէվֆիք պէյ ըսաւ.— «Ընդունողը թո՛ղ ելլէ եւ ես տեսնեմ անոր հետ։» (Ծիծաղներ եւ ծափահարութիւններ)։ Ատենապետը ծանոյց թէ ընդունողը ոտքի ելլէ։ Ոչ ոք տեղէն շարժեցաւ։ Ատոր վրայ ատենապետը յայտարարեց.—«Պէնկազիի երեսփոխան Եուսուֆ Շիդուան պէյ, յատուկ ընթացքի տէր ըլլալով, այս պատկառելի Ժողովին մէջ չընդունուեցաւ։»

Ապա ձեռք առնուեցաւ Շէֆիք-էլ-Մուէյյէտ պէյի ընտրական տեղեկագիրը։ Ընտրեալը ուզեց կարգ մը բացատրութիւններ տալ։

Եուսուֆ Քեմալ պէյ. — Ընտրական տեղեկագիր մը երբ անվաւեր նկատուի, ըստ օրէնքի ուրիշ նիստի մը կը յետաձգուի։ Ատոր պատճառը այն է որ կատարելիք քննութեանց համար ժամանակ թողուի։ Եթէ Շէֆիք պէյի մասին քննութիւն մը կատարուած է, բաւական է. վիճաբանութեան ենթարկուի. իսկ հակառակ պարագային պէտք է յանձնաժողով մը կազմել։

Թրաեան էֆ. դիտել տուաւ թէ այդ մասին տրամադրութիւն մը չկայ կանոնագրին մէջ։ Շէֆիք պէյ նորէն խօսք ուզեց։ Արիֆ Իսմէթ պէյ պատասխանեց թէ այն որուն տեղեկագիրը անվաւեր նկատուած է, չի կրնար խօսիլ։ Շէֆիք պէյ պատասխանեց որ եթէ չխօսի, ճշմարտութիւնը ի՛նչպէս երեւան պիտի ելլէ։ Սէյիտ պէյ դիտել տուաւ թէ օրէնքը ոչ միայն քուէ տալու իրաւունքէն կը զրկէ, այլ երեսփոխանութենէ ալ առժամապէս կը դադրեցնէ, որով այդ վիճակին ենթարկուած անձ մը իր ինքնապաշտպանութիւնը պէտք է գրաւոր կերպով ատենապետին յանձնէ։ Այս միջոցով թեր ու դէմ վիճաբանութիւններ կատարուեցան։ Քոզմիտի էֆ. առաջարկեց որ վիճաբանութիւնը յաջորդ նիստին յետաձգուի եւ Շէֆիք պէյ իր բացատրութիւնները գրաւոր կերպով ներկայացնէ ատենապետին։ Աղմուկ եղաւ եւ ատենապետը զանգակը կը հնչեցնէր։ Շէֆիք պէյ պահանջեց որ տեղեկագիրը կարդացուի։ Արիսթիտի փաշա յայտարարեց.— «Պարապ ժամանակ կ'անցընենք. եթէ բարեկրթութիւն ունենար դուրս ելլելու էր։» Ատենապետը պահ մը ատեանը փակեց։ Ժամ 9.20 էր։

Ժամ մը ետքը ատեանը նորէն բացուեցաւ։ Ատենադպիրը կարդաց Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին անդամներուն կողմէ ստորագրուած շնորհաւորութեան գիր մը զոր նոյն պահուն բերած էր Ֆրանսայի դեսպանատան առաջին թարգմանը։ Այդ գիրը, որ համակրալից շնորհաւորութիւններ կը պարունակէր, ջերմապէս ծափահարուեցաւ։ Ժողովը նաեւ շնորհակալութիւն յայտնեց դեսպանատան առաջին թարգմանին, նոյն գիրը անձամբ բերած ըլլալուն համար։ Յետոյ կարդացուեցաւ Հնդկաստանի իսլամներուն Լոնտոնի ճիւղին շնորհաւորական հեռագիրը։ Այդ եւ ուրիշ հեռագիրներ կարդացուելէն ետքը, ատենադպիրը ըսաւ թէ ընտրական երկու տեղեկագիրներ ալ կան։ Ամէն կողմէ «դիւանի ընտրութիւն կատարուի» կը պոռային։ Գարասու էֆ. ըսաւ թէ օրէնքին տրամադրութեանց համաձայն դիւանի ընտրութիւնը այն ատեն կը կատարուի երբ երեսփոխանաց երկու երրորդին ընտրութիւնը հաստատուի։ Ատենապետը յայտարարեց թէ երեսփոխաններուն թիւը 240էն 250 պիտի ըլլայ։ Եթէ 250 ալ ըլլայ, երկու երրորդը կ'ընէ 166։ Ընդունուած երեսփոխաններուն թիւը 177ը կ'անցնի։ Հետեւաբար ընտրութեան պիտի ձեռնարկուի։ Այդ առթիւ ալ գանազան կարծիքներ յայտնուեցան քուէարկութեան եղանակին վրայ։ Հասկցուեցաւ որ քուէտուփը տակաւին շինուած չէր։ Երեսփոխան մը յայտարարեց թէ առանց քուէտուփի քուէարկութիւն չի կրնար կատարուիլ։ Ուրիշ մըն ալ ըսաւ թէ քուէտուփ եթէ չկայ, անոր տեղ կարելի է փոքր կողով մը գործածել։ Ատոր ալ պատասխանուեցաւ որ կողովը կասկած առաջ կը բերէ։ Քուէհամարի քննիչներուն եւ քուէտուփը դրուելու տեղին համար ալ վիճաբանութիւն կատարուեցաւ։ Քոզմիտի էֆ. պահանջեց որ մինչեւ որ քուէհամարը կատարուի, ոչ ոքի խօսք տրուի։ Զոհրապ էֆ. յայտարարեց թէ ներքին մասին դիտողութիւններ կ'ըլլան։ Ամէն կողմէ «լաւ թէ՛ն» կը պոռային։ Ժամ 11.5ին քուէարկութիւնը սկսաւ։ Քուէթուղթերը դրուեցան սեղանի մը վրայ։ Հսկող նշանակուեցաւ Իսմայիլ Քէմալ պէյ։ Իսկ քուէհամարը կատարեցին Գոնեայի երեսփոխան Էպուզզիա Թէվֆիք պէյ, Գարասիի՝ Հասէքի էֆէնտի, Գոսովայի՝ Ֆէրատ փաշա, Գոնեայի՝ Սիւլէյման Սամիհ էֆ. եւ Գոզանի՝ Համբարձում էֆ. Պոյաճեան։ Քուէարկութիւնը բաւական տեւեց եւ քուէհամարը աւարտեցաւ ժամ 12.45ին։ Ատենապետութեան ընտրելի եղան Ահմէտ Րիզա պէյ, Սամի պէյ եւ Եմրուլլահ էֆէնտի։ Դէր-ատենապետներուն ընտրութիւնը եւ երեսփոխաններու ընտրական մէկ քանի տեղեկագիրներուն ընթերցումը յաջորդ նիստին յետաձգուեցաւ։ Ատեանը փակուեցաւ ժամ 1ին մօտ։ Ատենապետը յայտարարեց թէ յաջորդ նիստը, այսօր, ժամը 7½ին տեղի պիտի ունենայ։

* * *

Կայս. ճառին համար տրուելիք պատասխանը պատրաստելու նպատակով կազմուած յանձնաժողովը իր մէջէն երեք հոգի ընտրած էր խմբագրութիւնը կատարելու համար։ Ատոնք իրենց միջեւ որոշում մը տուին։ Երէկ գիշեր աշխատելով պիտի ջանան հասցնել այսօրուան նիստին։ Թանին կ'ըսէ թէ արտաքին խնդիրներու վերաբերեալ մասերուն մէջ խիստ հաշտարար լեզու մը պիտի գործածուի։

ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵԼԵՒՄՈՒՏՔԸ

Թանին «հին վարչութեան մնացորդները» խորագրով յօդուածի մը մէջ կը խօսի բռնապետական շրջանին մէջ տէրութեան ելեւմուտքին ի վնաս կատարուած գործառնութիւններու եւ ատկէ մնացած կարգ մը փոխառութիւններու վրայ որոնք փորձանք մը եղած են սահմ. վարչութեան։ Այդ փոխառութեանց համար ամէնէն հաստատուն հասոյթները իբրեւ երաշխաւորութիւն տրուած են. միւս կողմէ պետութեան ելմտական վիճակը այնքան խանգարուած է որ հին շահամոլներուն ձեռքէն պիտի չկրնայ ազատիլ։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ սահմանադրական վարչութիւնն ալ, հին վարչութեան սխալները կրկնելով, ելեւմուտքին բարեկարգութիւնը մեծապէս դժուարացնող ընթացքի մը մէջ գտնուած է։ Քեամիլ փաշայի դահլիճը 4,711,124 ոսկիի փոխառութիւն մը կնքեց, բայց պետական գանձը, եթէ տոկոսը, գլխաւորը եւայլն ալ հաշուուի, 12 միլիոն ոսկի հատուցանելով հազիւ պիտի կրնայ ազատիլ իր պարտքէն։ Օսմ. կառավարութիւնը 56 տարուան մէջ տարեկան 220,000 ոսկի (ասոր մէջ յանձնարարողչէքն ալ կայ, վասն զի տարեկան բուն իսկ գումարը 212,000 է) պիտի հատուցանէ։ Պարտաթուղթերը հարիւրին 85ի հաշուով հրապարակ պիտի հանուին, որով հին վարչութեան օրին տեղի ունեցած ամէնէն վնասակար գործառնութիւններէն մէկը կրնայ համարուիլ, վասն զի կարգ մը սեղանաւորներ, թէեւ օսմ. տէրութեան ծառայութիւն մատուցանելու արտաքին երեւոյթով կը ներկայանան, բայց կառավարութիւնը պէտք եղածին պէս նկատողութեան առած չէ անոնց իսկական նպատակը։ Թանին կը զարմանայ թէ քանի որ օսմ. վարկը այնքան հաստատուն հիմերու վրայ կը գտնուի եւ Հանրային Պարտքի հասոյթները տարուէ տարի կ'աւելնան, ինչու փոխառութիւնները հարիւրին հարիւր գնով հրապարակ չհանուին։ Հանրային Պարտքի յաւելեալ մասը բաւական է տարեկան 220,000 ոսկիին հատուցման։ Միւս կողմէ ամէն օր կառավարութեան փոխառութիւններ կ'առաջարկուին 100 % հաշուով։ Թանին կ'ըսէ թէ Օսմ. Պանքան եւ կամ զայն վարող սէնտիքան, ինչպէս առաջ, հիմակ ալ չի կրնար շահադիտական շահէ մը հեռու կենալ՝ Օսմ. Տէրութեան հետ իր ունեցած յարաբերութեանց մէջ։ Թանին կը յարէ թէ Թուրքիա կա՛մ պարտքը կրնայ վճարել եւ կամ ոչ. եթէ վճարել կարող է, հարիւրին տասնըհինգ տարբերութիւնը խիստ շատ է. եթէ պարտքը հատուցանելու անկարող է, ի՛նչպէս կ'ըլլայ որ դրամատէրներ միլիոններ կը վստահին Թուրքիոյ. կը հասկցուի որ հին եւ նոր տէրութեանց տարբերութիւնը դեռ նկատողութեան չառնուիր։ Օսմ. նոր վարչութիւնը, սակայն, անցեալին սխալներուն մէջ չի կրնար իյնալ։ Եթէ կառավարութիւնը հին դրութիւնները բարւոքէ եւ տուրքերու գանձման եղանակը եթէ կանոնաւորէ, պիտի կրնայ թումբ մը բարձրացնել՝ անոնց դէմ որոնք Մալիէի գանձը կը կողոպտեն՝ օգնելու պատրուակով։

* * *

Այս յօդուածը գրողը ցոյց կուտայ թէ ոչ միայն ինքը ելմտական խնդիրներու մասին բոլորովին անձեռնհաս է, այլ նաեւ կ'ուզէ այդ առթիւ ալ ձեռքէ չի փախցնել, Մեծ-Եպարքոսը հարուածելու եւ միանգամայն Պանքային ալ դէմ անհիմն դիտում մը յայտնելու համար։ Շատ մը անհարկի խօսքեր կային այդ յօդուածին մէջ, որոնց մէկ քանին վեր հանել կը բաւէ՝ յօդուածագրին ոգւոյն մասին ճշգրիտ գաղափար մը տալու համար։ Զորօրինակ ըսուած է թէ այդ փոխառութիւնը կը կնքուի եղեր նախապէս կատարուած ժամանակի փոխառութիւնները հատուցանելու համար, եւ յօդուածագիրը կը յայտարարէ թէ ինչ պէտք կայ այդ նախորդ փոխառութիւնները վճարել. թո՛ղ այնպէս մնան, կ'ըսէ, բայց չի հասկնար թէ այդ եղանակով կառավարութեան ծառայութիւն մը մատուցանելէ զատ՝ շատ վնասակար թելադրութիւն մը ըրած կ'ըլլայ։

Կայսրութեան ելմտական գանձը լաւ կ'ըմբռնէ թէ պարտաւոր է նախապէս կնքուած պայմանները անթերի գործադրել, իր վարկը բարձր եւ ամուր պահելու համար։ Այդ յօդուածին մէջ յիշուած է նաեւ թէ ամէն օր պետական գանձին փոխառութեան առաջարկներ կ'ըլլան %ին 100 սակով, եւ թէ այլուր եղած փոխառութիւններն ալ այդ սակով կը կատարուին։ Եւրոպական մեծ պետութիւններու փոխառութիւններուն հրապարակ հանման սակն իսկ միշտ 100էն վար գնով եղած է, եւ չենք կարծեր որ կարելի ըլլայ գտնել դրամատէրներ եւ սեղանաւորական հաստատութիւններ, որ յօժարին %ին հարիւրի գնով այս տեսակ փոխառութիւն մը ընել։ Եթէ այդ հրատարակութեամբ վերոյիշեալ թերթը կ'ուզէ Երեսփ. Ժողովին մէջ հակառակ հոսանք մը ստեղծել 1908ի 4,711,000 ոսկիի փոխառութեան ծրագրին դէմ, առով դէչ ծառայութիւն մը մատուցած կ'ըլլայ երկրին տնտեսական և ելեւմտական շահերուն: Մեր երկրին դրամական ներկայ անձուկ շրջանին մէջ մեր պետական գանձուն դիւրութիւններ տուող հաստատութիւններուն հանդէպ այսպէս թշնամական ոգիով վարուելուն հետեւանքը ուրիշ բան չի կրնար ըլլալ, եթէ ոչ վնասեցնել եւրոպական սեղանաւորական հաստատութիւններուն իրենց աջակցութիւնը նուիրելու մեզ, որուն ամէն ժամանակէ աւելի պէտք ունինք, մեր ելմտական գործերը կարգի դնելու և մեր ճարտարարուեստներու պէտք եղած մղումը ու զարգացումը տալու համար:

ԿՐԵՏԷ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Եորկիոս Թագաւորը, երեսփոխաններուն ի պատիւ տուած իր հացկերոյթին մէջ, բանախօսութիւն մը ընելով սա յայտարարութիւնը ըրած է.— «Սա հաստատ յոյսը ունիմ թէ մօտերս Կրետէի երեսփոխանները Աթէնքի Երեսփ. Ժողովի անդամներուն հետ քով քովի պիտի բազմին: Բնականաբար հելլէն կառավարութիւնը բարեբախտ կը համարի ինքզինքը՝ այդպիսի մեծ կղզիի մը սեփականութեան իրաւունքը ստացած ըլլալուն համար, ինչ որ փայլուն և փառաւոր յաջողութիւն մըն է: Կրետէի խնդրին նկատմամբ Թուրք լրագիրներու կողմէ եղած իրարանցումն ու աղմուկը անտեղի և անհարկի են: Կրետէ կղզին արդէն ասկէ տասը տարի առաջ Օսմ. Կառավարութեան ձեռքէն ելած է: Այդ կղզին այսօր Յունաստանի միացումէն Օսմ. Կառավարութիւնը ո և է վնաս չի կրեր»: Թուրք թերթերը, Եորկիոս Թագաւորին այս խօսքերը առաջ բերելով, ցաւ և զարմանք կը յայտնեն: Նոյն թերթերը կը յայտարարեն թէ Յունաստան իրաւունք չունի Կրետէի մէջ Թուրքիոյ ունեցած 3-400 տարուան իրաւունքները բռնաբարելու, և եթէ Յունաստան արեւելեան խնդիրը արծարծելու պատճառ պիտի ըլլայ, Թուրքիա արժանաւոր դաս մը պիտի տայ, ինչպէս տասը տարի առաջ: Իգտամ կ'ըսէ թէ Օսմանցիները մէկ թիզ հող իսկ չպիտի տան, մանաւանդ սահմանադրական կառավարութեան օրով:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՎԻՃԱԿԸ

Դաւրէժէն քաշուած հեռագիր մը, դեկտ. 20 թուով, կը ծանուցանէ թէ Ուրմիա, Սալմաստ, Մարանդ և շրջականները Պարսիկ ազատականներուն ձեռքը անցած են: Պարսկաստանի ներսերը հետըզհետէ կը տարածուի ազատականներուն ազդեցութիւնը:

—Թեհրանէն առնուած լուրերու նայելով, յիսուն Պարսիկ գերմանական դեսպանատունը ապաստաներ են: Ասոնք դեսպանատան միջոցաւ աղերսագիր մը տուեր են պարսիկ կառավարութեան, Սահմանադրութեան վերահաստատումը խնդրելով:

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Նախարարաց Խորհուրդին երէկուան նիստին մէջ որոշուեցաւ Իտարէի Մախսուսէի անունով ձեռնարկի մը միջոցաւ չորս շոգենաւ յանձնարարել, երկուքը անմիջապէս և միւս երկուքը մինչեւ մարտ պատրաստ ըլլալու պայմանաւ: Ապագային այդ շոգենաւերը պիտի յանձնուին օսմ. շոգենաւային մեծ ընկերութեան մը. իսկ եթէ կազմուի այդ ընկերութիւնը, փոխարժէքը կառավարութեան կողմէ պիտի վճարուի: Նոյնպէս որոշուեցաւ Իզմիր ղրկել Պոլիս գտնուող երկու օսմ. մեծ զրահաւորներ, որոնք հոն գտնուող ուրիշ ութը զրահաւորներու և յածանաւերու միանալով օսմ. ջուրերը պիտի շրջին:

—Արժանթինի Իսլամները զրահաւոր մը պիտի նուիրեն օսմ. կառավարութեան:

ՅՈՅՆԵՐԸ ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՄԷՋ

Մանաստըրէն և պուլկարական աղբիւրէ առնուած լուրերու նայելով, հելլէն հրոսախումբերը գործունէութիւն ցոյց կուտան այս սահմաններու: Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ մինչեւ հիմա երկու հրոսախումբերու գոյութիւնը հաստատուած է: Իւրաքանչիւր հրոսախումբ ութսունական կրետացիներէ կը բաղկանայ և հրամանատարն ալ կրետացի է:

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ

Երէկ քաղաքապետութեան մէջ խորհրդակցութիւններ կատարուեցան հացին գինը զեղչելու, քանի որ 5 փարայի յաւելումը եղած էր գործաւորաչէքի աւելնալուն և ոչ թէ ալիւրի գնոյն բարձրացման պատճառաւ: Արդէն շատ մը թաղերու մէջ 50 փարայի կը ծախուի հացը, և ալիւրին արդի գնով պատճառ մը չկայ 55 փարայի ծախելու: Այսօրուան խորհրդակցութեանց ներկայ պիտի գտնուին նաև հացագործներ:

ՌԷԱՔՍԻՈՆԷՐՆԵՐՈՒ ԹԵՐԹ ՄԸ
ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Մէկ քանի անձեր, որոնք լրագրութեան մէջ կարեւոր դեր մը կը գրաւեն, Եգիպտոսի Խէտիվին կողմէ 2000 անգլ. ոսկիով տարաբերեն օրաթերթ մը պիտի հրատարակեն մայրաքաղաքիս մէջ: Պալատան նախկին երկրորդ քարտուղար Իզզէթ և Ֆեհիմ պաշտօնեաներէն Մանտուլ Պաղրի նոյն թերթին տնօրէնը պիտի ըլլան: Եգիպտոսի մէջ Իզզէթի կարեւոր կալուածներուն վերատեսուչ Շէյխ Ալի Եուսուֆ ալ այս լրագրական ձեռնարկին մէջ պիտի գտնուի: Սէրվէթի այս լուրը հաղորդելով կ'աւելցնէ թէ ամէն ոք ազատ է իր կարծիքները յայտնելու: Միայն թէ խելք չի հասնիր, երբ բռնապետական ըէժիմին ջոջերը այդպիսի գործի մը կը ձեռնարկեն:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերազուն Իշխան Սիւլէյման էֆ. հարիւր օսմ. ոսկի նուիրեց զինուորական վարժարանի նորոգութեանց համար:

—Օսմ. Նաւային զինուորներու կրած ֆէսերը ռազմամորձերու անյարմար ըլլալուն, առաջարկուած է որ եւրոպական նաւային զինուորներու գործածած գլխարկներու նման գլխանոցներ գործածուին, կ'ըսէ Լա Թիւրքի:

—Իզզէթ փաշա, նամակ մը գրելով պատերազմական նախարարութեան, կը խոստանայ 5000 զինուորական վերարկու նուիրել օսմ. բանակին, իւրաքանչիւրը 3½ ոսկի արժէքով. նոյնպէս զինուորներու հագուստ շինելու համար 60,000 մեթր չուխա նուիրել, որուն արժէքը 400,00 ոսկիի կը հասնի: Թուրք թերթերը կը ծաղրեն Իզզէթի այս բարեգործութիւնը!

ԿԱՐՄԻՐ ԱԽՈՌ ընկերութիւնը կը հայթայթէ քաղաքիս 75է աւելի վաճառատուններէ.

ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐ—ԿԱՀ-ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ
եւ ամէն տեսակ ապրանքներ
Ա Պ Ա Ռ Ի Կ
ՑԵՆ 24 ամիս պայմանաժամով

ՆՇԱՆԹ.—Գարթ-բաժանով և կամ ո և է ուրիշ միջոցաւ եղած խնդրանքի վրայ, մասնաւոր պաշտօնեաներ կը ղրկուին ամէն տեսակ տեղեկութիւններ տալու և գործառնութիւններ կատարելու համար: 30—17

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՎԱՆԻ ՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԸ
Պ. ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ (Կոմս)
ԸՆՏՐՈՒԱԾ

Վանէն մայրաքաղաքս քաշուած հեռագիրներ կ'աւետեն թէ՝ տեղւոյն մէջ ալ Հայերը յաջողեր են և Օսմ. Խորհրդարանին անդամ ընտրուած են Դաշնակցական գործիչ Պ. Վահան Փափազեան (Կոմս) և Թէվֆիգ պէյ: Այսպէսով Օսմ. Խորհրդարանին մէջ հայ երեսփոխաններուն թիւը կը բարձրանայ տասնի:

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆԱՑ ԱԶԳԱՊԵՏԸ
ՀՐԱԺԱՐԵՑՈՒՑՈՒԱԾ

Ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանանք թէ հայ Բողոքականներու ազգապետ Փոյաճեան էֆ. հրաժարեցուցուած է իր պաշտօնէն, որուն շուրջը խնդիր կը դառնար քանի մը ամիսէ ի վեր: Բ. Դրան կողմէ նոր ազգապետի ընտրութեան համար պէտք եղած հրահանգը տրուած է Ազգապետարանին:

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ գումարուեցաւ երէկ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր: Ներկայ էին Կրօն. Ժողովէն Տ. Համայեակ եպս. Դիմաքսեան, Տ. Մկրտիչ արքեպս. Վեհապետեան, Տ. Տ. Յակոբ Շահպազեան, Գնէլ Գալէմքեարեան և Գէորգ Ասլանեան Ծ. վրդ.ները, քահանաներէն Տ. Տ. Աբէլ Երեցեան, Տաճատ Փաշայեան, Արիստակէս Հիսարեան, Տրդատ Փոյաճեան. իսկ Քաղաք. Ժողովէն Տեարք՝ Ստեփան Կարաեան, Մկրտիչ Մանուկեան, Գրիգոր Զօհրապ, Միհրան Շիրինեան, Յարութիւն Շահրիկեան, Գէորգ Թորգոմեան, Տօքթ. Նազըլեան, Տօքթ. Սեղբոսեան, Յակոբ Գուրեան: Ժողովը հետեւեալ խնդիրներով զբաղեցաւ.— Ա. Վանօրէից և ի մասնաւորի Երուսաղէմի վանքին համար հիմնական կանոնագիր մը ծրագրելու պաշտօնով կազմուած Յանձնաժողովոյ անդամներէն՝ Յակոբ էֆ. Գուրեան հրաժարական մատուցած ըլլալով, ժողովը անոր տեղ անդամ կարգեց Գէորգ էֆ. Թորգոմեանը: Բ. Խաչիկ էֆ. Սիմոնեան որ անդամ կարգուած էր Երուսաղէմ ուղեւորելիք մասնախումբին, հրաժարական մատուցած ըլլալով, ժողովը յաջորդին ընտրութիւնը վերապահեց առաջիկայ նստին:

ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ գումարուեցաւ և հետեւեալ որոշումները տուաւ: Ա.—Զէյթունէն, Զարաւանդէն, Տիվրիկէն, Մուշէն, Ակնէն, Մալաթիայէն հասած հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ, հեռագրաւ ղրկուած գումարները ընդունուած են: Բ.—Հաճընի առաջնորդական փոխանորդին հեռագրին վրայ, որով անօթութենէ երկու կնոջ և երկու աղջկան մահը կը ծանուցուէր, որոշուեցաւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին 300 ոսկի եւս ղրկել, ինչպէս արդէն նոյ. 13 եւ 29ին 200 ոսկի ղրկուած էր: Գ.—Տեարք Մարտիկ Պէրպէրեան 106 կտոր, Կարապետ Պապաճեան որդիք 22 կտոր. Տիգրան Ասլանեան 20 կտոր, Տիկին Վերժին Յոնգլեան 24 կտոր, Տիկին Հաիւթիւմե Ամէնեան 14 կտոր խրխա նուիրուած ըլլալով Զէյթունի աղքատաց համար, որոշուեցաւ անմիջապէս նոյն տեղը ղրկել զանոնք: Դ.— Յանձնաժողովը նկատելով որ հակառակ իր որոշման, Պատրիարքարանէ չվաւերացուած տոմսերու միջոցաւ նուիրահաւաքութիւններ եւ վճարումներ կը կատարուին ու թատերական հանդէսներ կը սարքուին, որոշեց անգամ մըն ալ յիշեցնել ձեռնարկողներուն՝ կանոնի հակառակ չշարժիլ: Ե.— Ժողովը տեղեկանալով որ Բէնկեալտի մէջ սով կայ, որոշեց 100 ոսկի ղրկել հեռագրով: Զ.—Թէրզիպէօղլի, Գասըմ-Փաշայի, Պոյաճը գիւղի, Գարթալի Թաղ. Խորհուրդներու տեղեկագիրներուն վրայ, ժողովը հաստատեց նոյն թաղերու մէջ կազմուած համագանկիչ մասնախումբերու պաշտօնը:

⁂ Արեւելեան թատրախումբը 108 ղրշ. եւ Տիկին Զարեհ Տէրլէր 1 օսմ. ոսկի նուիրած են փոխան թատերական տոմսի:

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԻ նախաքննիչ մասնախումբը երէկ Խառն Ժողովէն վերջ նիստ գումարեց խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ գլխաւորաբար ամուսնական խնդիրներու ամբիւ Դատաս. Խորհուրդէն Կրօն. Ժողովին ղրկուած տեղեկագրերով:

ԿՏԱԿԱՑ Հոգաբարձութիւնը երէկ դարձեալ հրաւիրուած էր նիստ գումարել Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ, բայց անդամներէն միայն Տ. Միքայէլ քհ. Աչեմեանը և Տեար Տիգրան Բարաղամեան եկած ըլլալով, նիստ տեղի չունեցաւ:

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ վարժարանի շրջանաւարտ Զէյթունցի ուշիմ և կարող պատանին Պ. Տեվլէթ Գէորգեան, որ մէկ քանի տարիներէ ի վեր ամէն օր Պատրիարքարան կ'երթար կուգար՝ իբրեւ Զէյթունի սան Եւրոպա երթալու համար և չէր յաջողէր, այս անգամ Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեան վրայ մէկ քանի հարուստ ազգայիններ նոյն ուսանողին երկու տարուան ծախքը ստանձներ են: Պ. Գէորգեան յառաջիկայ շաբթու կը մեկնի Եւրոպա:

ԱՅՆԹԱՊՑԻ Աւետիս էֆ. Սրպզըլեան մէկ տարուան Արեւելք կը նուիրէ Այնթապի Ազգ. Ներսէսեան վարժարանին:

ԻԶՄԻՐՑԻ ծանօթ ազգային մը որոշեր է Հայոց Միացեալ Ընկերութեան ձեռքով վարժարան մը պահել իր իսկ ծախքով՝ Հայաստանի կամ Կիլիկիոյ կարօտ մէկ գիւղին մէջ: Ահաւասիկ հետեւելիք օրինակ մը մեր մեծահարուստներուն համար:

ԳԱՏԸՔԻՒՂՑԻ օրիորդ մը՝ Իսկուհի Գալֆայեան, նոյն գիւղին մէջէն 1010 ղրշ. հանգանակած է ի նպաստ սովեալներու և յանձնած է Ս. Պատրիարք Հօր:

«**ԱՐՁԱԳԱՆԳ**»ի անցեալ շաբթուան թիւերէն առնելով գրած էինք թէ Միրզայէնց Տեար Մէրկէրեան Պոլիս կուգայ Ս. Պատրիարք Հօր բողոքելու թէ Զէյթունցիք նպաստ չեն ընդունած մինչեւ այժմ: Տեար Մէրկէրեան այժմ Նպաստից Յանձնաժողովին դիմելով յայտնած է թէ՝ ինք այդ տեսակ պաշտօն մը չունի և թէ սխալ է Արձագանգի այդ լուրը:

ԽԱՍԳԻՒՂԻ Նախկին Ընթերցասիրաց Ընկերութիւնն այս անգամ վերակազմուելով, Տնօրէն Խորհուրդը ներկայ շրջաբերականաւ կոչում կ'ընէ այն ամէն ազգայիններու՝ որ Խասգիւղի նախկին քարոզիչ Տէր Տիրայր վրդ. Մարգարեանի և Տէր Զաւէն վրդ. Տէր Եղիաեանի, և կամ վարժարանի նախորդ տեսուչ Համայեակ էֆ. Շիշմանեանի ձեռամբ և կամ ուրիշ ո'և է միջոցաւ Ընկերութեանս սեփական Թանգարանէն գիրքեր առած և չեն վերադարձուցած, հաճին անյապաղ յանձնել Ընկերութեանս Թանգարանի յանձնաժողովոյ կեդրոնատեղին, Խասգիւղ, Հալըճօղլու, Ստեփան Թերեան էֆ.ի դեղարանը:

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են.— Սարգիս Գույումճեան 15 ծրար խասա, Շ. Մարտն 4 ծրար խասա, Կ. Ա. Եղիազարեան 2 բքթ. պասմայի կտոր, Յ. Յմնըրզեան որդիք 2 բքթ. պասմայի կտոր, Միհրան Մելքոմ 1 և Տ. Մուրատեան 2 բքթ. պասմայի կտոր, Արշաւիր Եղիարք 2 ծրար օքսֆորս, Շ. Բնաճեան որդիք 3 ծրար զեֆիր, Օլիվօ Ճ. Պաքքրճեան 15 ծրար ֆաչօր, Տ. Պէզազեան 1 ծրար տրիլ, Ազնաւուրեան Սիվրիհիսարլեան 265 կարտա պասմա, Մ. Մանուկեան 10 բքթ. գասարը թիրէ, Տատուրեան 1 ծրար թիրէ չայաք, Գրիգորեան 5 ծրար տիպէթ, Ստեփան Իլիքճեան 2 ծրար սեւ տիպէթ և 3 ծրար գունաւոր պասմա, Գ. Սէֆէրեան որդիք 3 ծրար թիւլպէնտ, Միհրան Փափազեան 2 անգլ. ոսկի:

ԳՈՍՏԻՎԱՐԻ (Ռումէլի) նահանգին կուսակալի օգնական անուանուած էր Մաքսային խորհրդոյ անդամ Յովհաննէս Յէբրայ էֆ., որ երէկ իրիկուն ընտանիքով և պաշտօնատարական կառախումբով մեկնեցաւ իր նոր պաշտօնատեղին՝ Գոստիվար: Բազմաթիւ ազգայիններ և բարեկամներ ողջերթի գացին Սիրքէճիի կայարանը:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՄԱՆՈՒՑՈՒՄ
ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ

Ժամանակ Թերթի դշ. օրուան թիւին մէջ լրագրաց միջոցաւ կատարուած հանգանակութիւններու գանձման եղանակին մասին կարգ մը դիտողութիւններ ըլլալէ զատ անուանարկիչ լեզու մը գործածուած էր Յանձնաժողովոյ քարտուղար Մարգարեան Հրանդ էֆ.ի մասին:

Յանձնաժողովը նկատի առնելով խնդիրը գիտել թէ այդ հանգանակութիւններէն Բիւզանդիոնի և Արեւելքի մէջ երեւցած նուիրատուութիւնք օրը օրին անձամբ կը բերուին կանոնաւորապէս ի Պատրիարքարան, և նպաստից մնացեալին կը յանձնուին, փոխարէն ընկալագիր առնելով Սրբազան Պատրիարք Հօր ստորագրութեամբ: Իսկ Մանզումէի խմբագրութեան մօտ Ամէն. Ս. Պատրիարք Հօր տնօրինութեամբ տետրակ մը սահմանուած է, ուր Յանձնաժողովոյ քարտուղարը 2-3 օրուան թերթերուն մէջ արձանագրուած նուիրատուութիւններն կարձանագրէ եւ կ'ստորագրէ, ու դրամը ստանալով կը յանձնէ Պատրիարքարանի նպաստից մնացեալին, փոխարէն ղրկելով Ամէն. Ս. Պատրիարքի ընկալագիրը: Գալով Ժամանակ լրագրի մէջ երեւցած նուիրատուութեանց, յանձնաժողովի քարտուղարը դիմած է նոյն թերթի տնօրէնութեան, և խնդրած է ստանալ նուիրատուութեանց գումարը՝ ըստ Ս. Պատրիարք Հօր կարգադրութեան՝ յատուկ տետրակի մէջ արձանագրելու, ստորագրելու և Ս. Պատրիարքի ընկալագիրը յետոյ ղրկելու պայմանաւ, քանի որ Ս. Պատրիարքն ալ մէն պարագայի մէջ առանց դրամ ընդունելու չուզեր ընկալագիր ստորագրել, բայց ժամանակի տնօրէնութիւնն անպատճառ ընկալագիր պահանջած և այս՝ ընդհանուր նպաստներու համար որոշեալ դրութեան հակառակ լինելուն՝ յապաղում տեղի ունեցած է և չէ գանձուած գումարը:

Հետեւաբար Յանձնաժողովը հարկ տեսաւ յայտարարել թէ ամէնեւին անվստահութեան խնդիր չկայ և թէ իր քարտուղարն Հրանդ էֆ. Մարգարեան իր պաշտօնը կատարած է անթերի, համաձայն և Պատրիարքական հրամանին, և թէ իր պարկեշտութիւնը և գործունէութիւնը գնահատուած է Ս. Պատրիարք Հօր և Յանձնաժողովոյ կողմէն, և այս պարագային կը խնդրուի Ժամանակի տնօրէնութենէն կամ համակերպիլ Ս. Պատրիարք Հօր այս կարգադրութեան և կամ ուղղակի բերել յանձնել Ս. Պատրիարք Հօր իրեն ուղղուած գումարները, անմիջապէս ընկալագիրը ստանալով:

Ի դիմաց Նպաստից Յանձնաժողովոյ
Վ. Ատենադպիր — Ատենապետ
Ս. Յ. ՔՆԱՅԵԱՆ — Գ. Ս. ՃԵՄԱՐՏԱԽՕՍԵԱՆ

ՀԱՅ ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԿԵԱՆՔԸ

Այս գիշեր ժամը 8ին (Ք. Ե.) Թօքաթլեանի նորաշէն ընդարձակ սրահին մէջ տեղի կունենայ մեծ հացկերոյթը զոր Բերայի աշխարհիկ հայ դասակարգին պատկանողները կազմակերպած են ի պատիւ Տեառ և Տիկին Քիյեառի:

Ահաւասիկ պատճէնը ուղղարկուած հրաւիրագրերու.

Տ.

Ազգայիններէ ոմանք, փափաքելով շնորհակալութեան ու յարգանքի արտայայտութիւն մը ընել Պ. Բիեռ Քիյեառի՝ սարին ու իր նախանձաւոր գործունէութեան համար, որոշած են հացկերոյթ մը տալ Տեառ եւ Տիկին Բ. Քիյեառի, յառաջիկայ կիւրակէ երեկոյ, 11/24 Դեկտեմբեր, եւրոպական ժամը 8ին, Բերայի Թօքաթլեանի նորաշէն պանդոկին մէջ:

Կը խնդրենք որ հաճիք ձեր ալ մասնակցութիւնը նուիրել:

Ի դիմաց կազմակերպիչ Յանձնախումբին:

ԱՐ. ՖԷՆՏԷՔԼԵԱՆ — ՅԱԿՈԲ ԷՍԱՅԵԱՆ
ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱՊ — ՏՕՔԹ. Վ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ
ԱՐԱՄ ՀԱԼԱՃԵԱՆ

* * *

Յառաջիկայ երկուշաբթի գիշեր տեղի պիտի ունենայ շքեղ ներկայացում մը ի նպաստ Տիկին Դուրեան-Արմէնեանի որ իբրեւ տաղանդաւոր և շնորհալի դերասանուհի այնքան ծառայեր ըրած է թատերական հասարակութեան:

Տիկին Արմէնեանի ի պատիւ պիտի տրուի Շիրվանզատէի «Եւգինէ»ն որ Պատուի Համարին պէս և թերեւս անկէ աւելի խրախուսելի թատերախաղ մըն է և լաւագոյններէն մին մեծանուն հեղինակին գործերէն:

Տարակոյս չի կայ որ Աբէլեան-Արմէնեան խումբին այդ աստղը (etoile) պիտի գտնէ այն համակիր ընդունելութիւնը որուն արժանի է: Յ. Ա.

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ
(1909)

Նախընթաց օր լոյս ընծայուեցաւ Թէոդիկին 1909ի Ամէնուն Տարեցոյցը: Իր տեսակին մէջ եզական այս գործը հայ-ուսգիւտ յառաջութիւնը ունի գոհացնելու ամէն ճաշակները, ամէն պահանջները, և իր պարունակած նիւթերը այնքան այլազան ու բազմազան են որքան տարուան երեք հարիւր վաթսուն օրերը, և ամբողջ մէկ տարի կրնայ ամէնուն հաճելի ու քաղցր ժամանցը ըլլալ էն բծախնդիր ու նրբամիտ ընթերցողին: Պակաս բան կա՞յ անոր մէջ. գրական գոհարներ, գիտական նորութիւններ, վիճակագրութիւններ, օգտակար խրատներ, [illegible] մը դասաւորուած՝ որ միայն այս նրբամիտ գրագէտին յատուկ է: Այս տարուանը, որ կը պարունակէ 131 պատկեր հայ գրագէտներու և երեւելի դէմքերու, և 1001 նիւթ, հեղինակէն յորջորջուած է «Ազատ Հայուն պզտիկ հանրագիտարանը»:

Գինն է 15 ղրուշ

Հասոյթը յատկացուած է Ազգ. Որբանոցին:

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառներուն քով:

Մեծաքանակ յանձնարարութիւն ունեցողներ կրնան դիմել անձամբ կամ նամակով Նպաստից Յանձնաժողովի անդամներէն Սարգիս էֆ. Գնաճեանի, Զագմագճըլար:

Զլացողը՝ ամբողջ տարի մը ինքզինքը զրկած պիտի ըլլայ մտաւոր հեշտալի հաճոյքէ մը:

ՊՈԼՍՈՅ ԲԵՄԸ

ԱԲԷԼԵԱՆ-ԱՐՄԷՆԵԱՆ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

Բեբի-Շան.—Կիրակի ցերեկ Ա. Ահարոնեանի Արցունքի Հովիտները:
Գատըգիւղ.—Կիրակի գիշեր Միաց. Ընկերութեան ի նպաստ Շիլլէրի Աւազակները:
Վարիէթէ.—Երկուշաբթի գիշեր ի պատիւ Տիկին Դուրեան-Արմէնեանի Շիրվանզատէի Եւգինէն:

⁂

Օսմ. ազգային թատրախումբը այս գիշեր Թէփէ-Պաշիի ձմեռնային թատրոնին մէջ, ժամը 4ին պիտի ներկայացնէ Մօլիէռի «Զօր Հէքիմ»ը, մէկ արար կատակախաղ և «Շէհալը»ը, ազգ. թատրախաղ 5 արար, տխրահռչակ Ջէհիմ փաշայի կեանքէն:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱԶԱՐ ԲԵՐԱՅԻ ՄԷՋ

Ի նպաստ հայաբնակ գաւառներու
կարօտեալներուն

Մ. և Ա. Պէրպէրեան եղբարք 1 ձեռք ալու հագուստ, Սէմէրճեան 2 ծրար մէրմէր, Ռ. և Լ. Սէմէրճեան 1 ծրար մատամբօլ, Նշան Յակոբոֆ 4½ մեթր փտած սիւրա անկարեւոր երկու գոյն, Մ. Շահպալեան ընկերք 21 տուփ մետաքս ձեռագործի, Մ. Թիմուրեան եղբարք 2 բաքէթ թիրէ, Լեւոն Արծիւ 1 մեթր աղուաց, Ալալըմեան 5 տուզ ֆէս, Գ. Մրսրրեան 2 ծրար լապօթ, Գ. Ճէվահիրճեան 1 ծրար ֆլօրիտա, Վ. Տէր Ներսէսեան 1 կալիէ, Կարագեան 1 ծրար պասմա, Միհանեան 1 ծրար մատամբօլ, Սէթեան զանազան իրեղէնք, Իւթիւճեան և Օտապաշեան 1 ծրար պասմա, Միհրան Մէլամէթճեան 1 ծրար պասմա, Մինաս Խաչատուրեան 1 եւրոպ. քիլիմ, Մ. Էլիկիւզէլեան 3 ծրար ամերիքան, Գ. Խուբեսէրեան 1 ծրար ամերիգան, Եավրուեան և Խաչատուրեան 24 տուփ թէյ, Սրիս Գրիգորեան 1 զոյգ կօշիկ էրիկ մարդու, Նաւիփ Գարագաշ 2 ծրար ամերիքան, Լազարօ Ֆրանգօ 4 ֆանէլէյի բարձ, Աղաւրիկեան 1 տուզ գուլպայ կանանց, Իչլէմէճի Գասըօղլու Տիրան 5 բամբուած բարձ և 1 վերմակ, Գարամանեան եղբարք 1 գրչի բախըռ արծաթ ոսկեզօծ, Ա. Քէօլէեան 1 սուրճի գաւաթ, 1 գդալ և պնակ ոսկեզօծ էմայլ անթիքիթէ, Մ. Մինասեան 1 մատանի էլմաս, Վ. և Լ. Թէրզեան եղ.ք 1 մատանի, Լեւոն Զամիչեան 1 զոյգ ոսկի օղ, Լ. Մ. Նշաստաճեան 1 արծաթ սիկառի տուփ, Մ. Թ. Գարագաշ և Ընկ. 1 ոսկեզօծ արծաթ դգալի վազօ, Ա. և Լ. Մինթանճեան Եղբ. 1 գրավաթի կոճակ ոսկի, Փ. և Ա. Կիւմիւշեան Եղբ. 2 չայիկի արծաթ ոսկեզօծ կոճակներ, Օննիկ Մըմըեան 2 սուրճի զարֆ, Սիմոն Պինկիւլեան 2 արծաթ մատանի, Միհրան Ֆէսճեան չքնաղ սպաս մըամբողջ արծաթ, Շահպազեան Ընկ. 6 հատ թէյի արծաթ գաւաթ ոսկեզօծ, Կարապետ Մանեասեան 2 սուրճի գաւաթ պնակներով արծաթ, Գ. Վ. Պօղեան 1 արծաթ շրջանակ հայելի, Սեբոն Ծիվանեան 2 տուփ փուլ թըղթեր սըրմա խառն:

(Շարունակելի)

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը հրաւիրենք մեր արտասահմանի և գաւառներու Պատ. բաժանորդներէն անոնք որ տակաւին իրենց նախորդ և ներկայ տարեշրջանին բաժնեգինները չեն վճարած, ազնուութիւնը ունենալ վերջապէս իրենց հաշիւները կարգադրելու Տնօրէնութեանս հետ. հակառակ պարագային պիտի ստիպուինք դադրեցնել անպարտաճանաչ բաժանորդներուն թերթերը:

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳ ՌԷՇԱՏ ԷՖ.
ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻ ԻՐ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐԷՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 23 դեկտ.— Կ. Պոլսէն հեռագիր մը, որ հրատարակուած է քանի մը գերման լրագիրներու կողմէ, կ'ըսէ թէ գահաժառանգ Ռէշատ էֆ. պիտի հրաժարի իր իրաւունքներէն, գահը ձգելով իր եղբօրորդի Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ.ի, որ Սուլթան Ազիզի որդին է:

ՍԷՐԱՅԻՎՕ.— Վերջին տասը օրուան մէջ Պոսնա հասած են 103 կառախումբ զինուոր և ռազմամթերք: Զօրքերը մեծ մասամբ հունգարացի և խրուաթ են՝ Կրացի զօրագունդէն: Կը կարծուի թէ տասը օրէն Աւստրիա 150,000է աւելի զօրք պիտի ունենայ Պոսնայի մէջ:

ԼՈՆՏՈՆ.— Քարաքասէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Վէնէզուէլայի նախագահ Գաստրօ տապալած և անոր տեղ պաշտօնի անցած է փոխ-նախագահը:

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.—(Վիրճինիա).— Ամերիկեան Մօնիթօրն և Նորթ Քարօլինա զրահաւորները դէպի հարաւ մեկնած են, ինքնայ պաշտպանութեամբ: Կը կարծուի թէ Վէնէզուէլայի ջուրերը կ'երթան:

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Մ. Նահանգաց Սէն Լիերան գնդակոծը մինչեւ հիմա Բերգայնը եղած էր: Աւստրիական գնդակոծին կողմէ հարցուած եղաւ թէ Մ. Նահանգները կ'ուզեն մասնաւոր դեսպանութիւն մը հաստատել Չեթինեէի մէջ: Հաստատական պատասխան տրուեցաւ: Աւստրիա լաւ աչքով չի դիտեր այս նոր դեսպանութեան հաստատումը:

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Քանի մը լրագիրներ կը հաստատեն թէ Կ. Պոլսոյ ռուսական դեսպան Պ. Զինովիէվ Հռոմի դեսպան պիտի անուանուի Պ. Մուրավիէվի տեղ:

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Բօրթ-օ-Բրէնսէն հասած լուրերու նայելով, ամերիկեան Տէլիֆին թնդանօթակիրը և Դէ Մուան յածանաւը դէպի Վէնէզուէլա ճամբայ ելած են:

ԱԹԷՆՔ.—Դարձեալ բացարձակապէս կը հերքուի թէ յունական հրոսախումբեր գործունէութիւն ցոյց կուտան Մանաստըրի կուսակալութեան մէջ և Մակեդոնիոյ ուրիշ կողմերը:

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ 1909 ՏԱՐՒՈՅ

Ս. Փ. Ազգ. Հիւանդանոցի սեփականն 1909 տարւոյ պարզ օրացոյցը հրատարակ եղած է մաքուր տպագրութեամբ և կը վաճառուի բոլոր գրավաճառաց քով:

Գինն է 1 դահեկան

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչ հաճոյք այս եղանակին Եգիպտոս ճամբորդել: Ամերիկայէն ու Անգլիայէն եկող զբօսաշրջիկներուն վերապահուած էր այդ բախտը, բայց հիմա որ ամէն ոք կրնայ ճամբորդել, առանց թէզքէրէի ու պասաբօրթի հոգն ունենալու, կրնայ այդ պերճանքը վայելել: Մանաւանդ որ Քտիվիէլ Մէյլ Լայն, այդ զբօսական ուղեւորութիւնը դիւրացնելու համար, խիստ զեղչուած գներով տոմսակներ կը ծախէ, դեկտ. յունուար և փետրուար ամիսներուն համար:

ԵՐԹԻՒԵԿԻ ՏՈՄՍԱԿՆԵՐ

Կ. Պոլիս-Աղեքսանդրիա	Ա. կարգ	14	ոսկի
» »	Բ. »	8.5	»
Իզմիր-Աղեքսանդրիա	Ա. »	10	»
» »	Բ. »	7	»

8—8

Եւրոպացւոց Ս. Ծննդեան տօնի, վաղը, Ղալաթիոյ Սակարանը գոց պիտի ըլլայ:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,		10/23 Դեկs.
Օսմ. Քօնս. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 24
Ամէնէն բարձր գին	»	102 36½
Ամէնէն վար գին	»	102 20
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	175 62
Ամէնէն բարձր գին	»	176 50
Ամէնէն վար գին	»	175 25
ԲԱՑՈՒՄ,		11/24 Դեկs.
Օսմ. Քօնս. Միացեալ 4 % Ք. Կ.	Օ. Ո.	102 08
» » » ժամը 6ին	»	— —
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	174 26
» » ժամը 6ին	»	— —
Քարտոփ Կ. Պոլսոյ	»	425 —
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. սերի	»	513 —
» » » Բ. սերի	»	509 —
» » բաժնեթղթ.	Ա. Ո.	14 02
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 25
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	2 45
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	3 90
Օսմ. Ծխախոտ		16 10
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		7 80
» ժուիսանս		3 80
» պարտաթուղթ		485 —
Թիւնէլ	Ֆր.	56 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		313 50
Պոլիս Գորաղյոէն		446 —
Միտիլլի Պանքա	Օ. Ո.	4 50
Նէճիփ Քէօֆա Թրամ. բաժնթղթ.	»	2 —
Սալոնիքի Պանքա		113 —
Քարտասու առանձնաշնորհեալ		31 —
» սովորական		27 —
Քարտոփ Իզմիրի		580 —
Լաւրիոմ	Ֆր.	56 —
Զարթըրըտ	»	19 50
Քմէտի Ֆօնսիէ Էժիբթիէն հին		281 50
» » » Նոր		250 —

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի	վրայ չէք	Ղրուշ	110 10
Բարիզի	» »	Ֆրանք	22 76½
Վիէննայի	» »	Քուրոն	21 89
Պերլինի	» »	Մարք	18 67

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Ազդ.— Շիրքէթի Խայրիէի Վարչութիւնը Նուազուրդի կը դնէ 25,000 թօնօ անգլիական հանքածուխ, Լամպթօնի ածխահանքէն ելած, յանձնառութեանց տեսակին սովորական պայմաններուն համաձայն: Առաջին ընծայումը պիտի ըլլայ 1909 յունուարի վերջերը և միւս ընծայումները՝ մէյմէկ ամիսէն: Նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ 1908 դեկտ. 13/26ին, կնքեալ պահարաններով: Անոնք որ կ'ուզեն նուազուրդին մասնակցիլ, պարտին 2000 օսմ. ոսկի աւանդ ձգել կամ Օսմ. Կայս. Պանքայի և կամ Քրէտի Լիոնէի վրայ երաշխաւորութիւն ընծայել: Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել վարչութեան:

Տնօրէնութիւն
6—2

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՍՑԷ
454 Բերա Մեծ փողոց 454
Վ. Մ. ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Ուր կը տրուին բոլոր ատամնաբուժական խնամքները գիտական և արուեստական, ամէնավերջին դրութեամբ նոր բերուած գործիքներով: Հիւանդները ամէն օր կ'ընդունուին: Բշ., Դշ. և Ուր. աղքատները ձրի, ըստ առաջնոյն: 50—11

Պէյօղլու Իճրա տաիրէսինտէն

Սորքի Վասիլին Լուգա վէ Բէթրօ վէ Զախարիա զըմմէթինէ սալըմ մահքիւմունպիհի պարաէյի մաքիւլէսնա օլան մէպալիղը մալիւմէնին թէէմինը իճրաֆաը զըմնընտա Ղալաթատա Բէշմանքէչ Գարա Մուսթաֆա Փաշա մահալլէսինտէ Թօբճըլար ճատտէսինտէ 27 նումերօլը սէպզէճի կէտիկի վէ էլիէվմ սէյէվի 300 լիրա գէտէլ իճարըը էլվիճէծի տուքքեանըն 120 սէհիմ իթիպարըյլա բէտէլըէրի Աթմանայ իլէ վալիտէլէրի Սուսանայտան մէնթէգիլ 15 սէհիմ կէտիկին 24 սէհիմ թէրթիպլէյէ սէհէրլէյէ ինթիգալը լազըմ կէլէն իւչէր սէհիմ հիսսէի չայիալէրիյէ մահալլէի մէզգիւրէտէ Հէյվաճը սօգաղընտա էվգաֆը միւլհագ Զահէտը Ալի Աղա վագֆընտան հարէմինէ միւլհագ Մաթպաաճը Ալի Էֆէնտի վագֆըյլա մէյմլութ 3 նումերօլը տուքքեանը միւչթէմիլ չէհրի 9 լիրա իճարէլի պիր պապ մէնզիլին 72 սէհիմ թէրթիպլէյէ վալիտէլէրի մէզգիւրէ Սուսանայտան 24 սէհիմիտէն վէ պօնլարըն ինթիգալ իտէն իւչէր սէհիմ հիսսէի չայիալէրի էվվէլճէ Թանթը հաճը ալթըրըլմըշ օլմագլա Թարիխը իլանտան իթիպարէն 15 կիւն սօնրա պիլմիւզայէտէ ֆիւրուխթ օլունաճաղընտան Թալիպ օլանլարըն Պէյօղլու Իճրա տաիրէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր:

10 քանուն. էվվէլ 324

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՔՈՒԲՕՆՆԵՐՈՒ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Համիտիէ Ճատտէսի, 24 Քէօբրիւլիւ խան, ՊՈԼԻՍ

Ձմրան եղանակին առթիւ այս շաբթու տասը հազար քուբօն հասած են և իրենց իրական արժէքին գրեթէ կէս գինովը պիտի ծախուին

4000 քոսթիւմցու	2000 բալթօ	2000 բանթալօնցու
500 սեւ ու կապոյտ քուբօններ	1000 ժիլէցու	500 քոսթիւմ-թայլէօրներ

Գիները որոշ են և իւրաքանչիւր քուբօնի վրայ նշանակուած։ Միակ այցելութիւն մը կը բաւէ համոզում գոյացնելու համար թէ կերպասներուն տեսակը ո՛րքան առ է և գիները ո՛րքան չափաւոր են։ Գնուած ամէն կերպաս, երբ յաճախորդին անհաճոյ թուի, 48 ժամէն ետ կ'առնուի կամ փոխարժէքը կը վճարուի։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ Է ՄԻՆՉԵՒ ԺԱՄԸ 10 (Ը. Թ.)

10—9

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ
ՆՈՐ ՑԱՅՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հաւանութեան տակ ապառիկով գաղթականներու զետեղման ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետեւ ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարգեւ չշահող տոմսակները ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վիճակահանութեանց։ Ամբողջ տոմսակներու արժէքին հարիւրին [illegible] պարգեւներու և ամորթիզմանի պիտի յատկացուի։ Ուստի այս վիճակահանութիւնը համրօղութեամբ կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ տոմսակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և ատոնցմէ 62,500 թիւ պարգեւ ու ամորթի պիտի շահին։ Ինչպէս կ'երեւի ստորեւ հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգեւը 12,000 ոսկի է, և անկէ զատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկիի նպաստաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տոմսակները զանազան ստորաբաժանումներ ունին. ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ տոմսակին գին նշանակուած է երկու օսմ. ոսկի, կէսին՝ մէկ օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Տոմսակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ տոմսակներուն մէկ մասը չորս թիւերու յատուկ երեքական կտորի բաժնուած է։ [illegible] տոմսակները՝ մէջիտիէն 19 ղրուշի հաշուով՝ կէս տոմսակներուն գինը 72 ղրուշ է, մէկ քառորդինը՝ 36 ղրուշ, իսկ մէկ ութերորդինը՝ 18 ղրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիէն և Կամուրջին գլուխը գտնուող մասնաճիւղէն մեծաքանակ տոմսակ գնողներուն հետեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 8, 2001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 9. 3001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 10ը և 10,001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 12. 11րդ թիրաժը պիտի կատարուի 1324 յուն. 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանց նախարարութեան պաշտօնատան մէջ ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշուեքննիչին և նօտարին, [illegible] և Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած յանձնաժողովի մը [illegible]

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. ԹԻՐԱԺ (Մարտի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդհանր.
1	600000	600000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

Բ. ԹԻՐԱԺ (Ապրիլի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդհանր.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Գ. ԹԻՐԱԺ (Մայիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդմր.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Դ. ԹԻՐԱԺ (Յունիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդմր.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Ե. ԹԻՐԱԺ (Յուլիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդմր.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Զ. ԹԻՐԱԺ (Օգոստոսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդմր.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Է. ԹԻՐԱԺ (Սեպտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդմր.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ը. ԹԻՐԱԺ (Հոկտեմբ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդմր.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Թ. ԹԻՐԱԺ (Նոյեմբերի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդմր.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ժ. ԹԻՐԱԺ (Դեկտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդմր.
1	500000	500000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2070000

ԺԱ. ԹԻՐԱԺ (Յունվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդմր.
1	600000	600000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

ԺԲ. ԹԻՐԱԺ (Փետրվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Հնդմր.
1	1200000	1200000
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
10	100000	1000000
20	40000	800000
65	20000	1300000
300	10000	3000000
750	4000	3000000
1250	800	1000000
21600	200	4320000
24000		17020000

ՀԱՍՈՅԹ

	Ոսկին 100էն
Իւրաքանչիւրը երկու օսմ. ոսկիի արժէքով շրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար տոմսակներուն փոխարժէքը	50,000,000
	50,000,000

ԾԱԽՔ

	Ոսկին 100էն
Շահող թիւերուն համար տրուելիք հարիւրին 75ը	37,510,000
Գաղթականներու Յանձնաժողովին պատկանած հարիւրին 17ը	8,500,000
Ծախսէ և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990,000
	50,000,000

ՊԱԼՔԱՆ
Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ Ֆրք. 9,500,000

վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ » 142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահկարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ անմրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—5

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻԻԼՕՖ եւ ԸՆԿ

Պոլիս, Անանիատիս խան

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

Ազդ.—Կ. Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ 20,000 անպար աւազի նուաղուրդը, որ նախապէս դեկտ. 19ին որոշուած էր, մինչեւ դեկտ. 26 (Ն. Տ.) յետաձգուած է։ Յիշեալ թուականին, կէս օրէն 3 ժամ յետոյ, Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա, ուր նուաղուրդի մասնակցողներուն ներկայութեանը, կնքեալ պահարաններու բացման և նուաղուրդին պիտի ձեռնարկուի։ Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս, 10 դեկտ. 908

ՏՕՔԹ. Ս. ՌՈՒՆՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաֆանօսքօբիի, պրօնքօսքօբիի, էօզօֆակօսքօբիի *ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։*

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, *կատարելապէս կը շտկէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։*

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի ուռեցքները (պատէմճիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան *իր մասնաւոր գործիքովը։*

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահճէգաբու, Համիտիյէ սպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիմ, Փրանս. հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները *ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։* 18—5

ԱՆՎՐԷՊ ԴԱՐՄԱՆ
ՈՍԿՐԱՅԻՆ ԵՒ ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ԿԼԻՍԷՐՕՖՕՍՖԱԹ ՌՕՊԷՆը (robin) *ոչ միայն ջղային և ոսկրային հիւանդութեանց ամէն տեսակը հիմնապէս կ'բուժէ,*

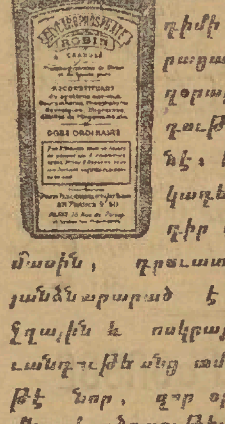

այլ անունդի պակասութեան, մաքի և մարմնի չափազանց յոգնութեան, հեշտական զեղծումներու և ուրիշ բազմադիմի պատճառներով տկարացած ջիղերն ու ոսկորները զօրացնելով ապաքայ հիւանդութեանց առաջքն ալ կ'առնէ։ Բարիզի Բժշկական Ակադեմին որ խիստ բծախնդիր է դեղերը վաւերացնելու մասին, դրուատալից ներբողեաններով յանձնարարած է Կլիսէ-օֆօ-ֆ-ի Ռօպէնը ջղային և ոսկրային ու ողնայարային հիւանդութեանց ամէն տեսակին համար՝ հին թէ նոր, զոր օրինակ ջղագարութիւն, միլայնազձոռութիւն, անքնութիւն, կէս գլխու ցաւ, սրտի բաբախում, ջղային դողութիւն, ո՛ եւ է տկարութիւն, ողնածուծի հիւանդութիւն, սեռական անկարողութիւն եւն., եւն.։ Անվրէպ դարման է աղոց ճգածութեան ու ոսկրաթեքութեան և ոսկորներու տկարութենէն առաջ եկած մանկական հիւանդութեանց։ Ցղի կիներն ու կաթ տուող մայրերն ալ պէտք է անպատճառ գործածեն ԿԼԻՍԷՐՕՖՕՍՖԱԹ ՌՕՊԷՆԸ որ թէ՛ իրենց և թէ՛ մանկիկին ջիղերն ու ոսկորները կ'զօրացնէ։ Կ'ծախսուի մեծ դեղարաններու և մթերանոցներու մէջ։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ
ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԷՐԱՅՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քուրոն,
ամբողջովին վճարուած։
Պահեստի գումարներ 38,000,000
քուրոնի չափ։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամով ըլլալու են։ Ցիսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վիեննա Պանք-Ֆէրայն *այսօր հարիւրին* $3^1/_2$ *տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ։*

100 *ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։*

100 *ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ դրամարանէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.*

3 օր 100- 150 *ոսկի գումարի համար*
6 » 151- 200 » » »
10 » 201- 500 » » »
15 » 501-1000 » » «
30 » 1001 *և անկէ վեր* » »

Վիեննա Պանք-Ֆէրայն *իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզած ատեն վճարելով տեղակին պարունակած գումարը։*

Վիեննա Պանք-Ֆէրայն *խնայուած գումարը պարունակող տետրակ մը կը յանձնէ անվճարահատ անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։* 50—33

Խնայողական Սնտուկէն զատ, *Վիեննա Պանք-Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով։*

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նապըլ խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սառօֆ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մոտա ճամբէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճամբէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, կայարանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։

17 *Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։*

ԱՆԱՏՈԼԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեա

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառք. 223 խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 224 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
12 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	»	Կէօքճէ Քըզըք	մկն.	2 20
1 39	»	Սապանճը Պունար	»	1 38
2 33	»	Ալայունտ	»	12 42
3 14	»	Չէքիրլէր	»	11 53
4 11	»	Տէօյէր	»	11 05
4 40	»	Իհսանիյէ	»	10 20
5 04	»	Համամ	»	9 53
5 14	»	Կազլըկէօլ համամ	»	9 44
5 41	ժմն.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	9 13
6 01	մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	8 53
6 41	»	Կէօյիւք Չօպանլար	»	8 20
7 36	»	Չայ	»	7 33
8 21	»	Իսհագլը	»	6 40
8 45	»	[illegible]	»	6 15
9 16	»	Աք շէհիր	»	5 53
9 48	»	Ազարի քէօյ	»	5 13
10 30	»	Չավուշճու քէօյ	»	4 35
11 08	»	Իլղըն	»	4 03
11 55	»	Խաթուն-Խանը	»	3 09
12 50	»	Սէրայ-Էնի	»	2 27
1 22	»	Մէյտան	»	1 47
2 22	»	Բուղտայ-Պաղը	»	12 42
3 —	ժմն.	Գոնիա	մկն.	12 —
Իրկ.				Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառք. 122 առ ն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 121 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
1 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	»	Աք Բունար	մկն.	10 18
2 24	»	Ալբու Քէօյ	»	9 46
3 4	»	Պէյլիք Ախուր	»	8 58
4 9	»	Սարիքէօյ	»	8 1
4 58	»	Պիչէր	»	7 4
5 35	»	Սաքըլէր	»	6 27
6 9	»	Պէյլիք Քէօփրիւ	»	6 —
7 3	»	Բօլաթլը	»	5 18
8 21	»	Մալը Քէօյ	»	3 49
9 15	»	Սինճան Քէօյ	»	2 47
10 —	ժմն.	Էնկիւրիւ	մկն.	2 —
Իրկ.				Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառք 424 խառն Իրկ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 421 խառն Առ. Ժ. Վ.
7 15	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	5 03
7 33	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	4 45

ԱԼԱՅՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կռ. 322 խռ. Առ.	324 խռ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալայունտ մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ	Կռ. 321 խռ. Առ.	323 խռ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քէօթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալայունտ ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խռ. Ժ. Վ.	Թ. 46 խռ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. ԴԱՐՁ Թ. 41 խռ. Ժ. Վ.	Թ. 43 խռ. Ժ. Վ.
առ. 12 32	եր. 7 45	մկն.	Գատըքէօյ Հայտարփաշա	ժմն.	4 44	առ. 11 55 եր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայտար Փաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէնտիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյպզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճըլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարըմճա	»	12 41	7 42
4 49	11 51	»	Տէրինճէ Չիֆթլիկ	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Պէօյիւք Տէրպէնտ	մկն.		6 10
6 39		»	Սափանճա	»		5 41
7 03		»	Համամլը	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Աք Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէքէճէ	»		3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Պիլէճիկ	մկն.		2 03
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Քարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Պօզիւյիւք	»		12 24
12 59		»	Ին Էօնիւ	»		11 48
1 29		»	Չուքուր Հիսար	»		11 16
եր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հուլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Շոգենաւք	Թոնս	Շոգենաւք	Թոնս
[illegible]	1069	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1681	Մարսէյլլօ	3709	[illegible]	1119
[illegible]	3807	[illegible]	[illegible]	[illegible]	3720	[illegible]	3557	[illegible]	1785
[illegible]	1541	[illegible]	[illegible]	[illegible]	500	[illegible]	1057	[illegible]	119
[illegible]	2277	[illegible]	[illegible]	[illegible]	395	[illegible]		[illegible]	1203
[illegible]	1822	[illegible]	504	[illegible]	3354	[illegible]	8419	[illegible]	1328
[illegible]	1265	[illegible]	[illegible]	[illegible]	3540	[illegible]	1938	[illegible]	1546
[illegible]	4087	[illegible]	1620	[illegible]	030	Օտեսա	4100	[illegible]	3327
[illegible]	1377	[illegible]	841	[illegible]	585	[illegible]	4086	[illegible]	1470
[illegible]	1837	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1595	[illegible]	342
[illegible]	1344	[illegible]	1828	[illegible]	1709	[illegible]	1637	[illegible]	1914
[illegible]	1094	[illegible]	849	[illegible]	[illegible]	[illegible]	560	[illegible]	1289
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	3339	[illegible]	239
[illegible]	[illegible]	[illegible]	3060	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1598	[illegible]	1350
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1318	[illegible]	1300
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1782	[illegible]	
[illegible]	495	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]	

[illegible]

Միխաօ չաքմաքճը, [illegible] Թոփ։

Բասրելլօ չաքմաքճը [illegible] Ճօն

[illegible]

Բօլէ'յօ չաքմաքճը, [illegible] Պրունթըն դեկտ. 30ին

[illegible], Գործակալներուն՝ Յ. Հ[illegible] [illegible]

Թիւ 20—21, Քէչէճեան [illegible] խան, Ղալաթիա

6

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԻ ԹԷ

Medaille d'Or Paris 1889
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

իւրենին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։

50- 2

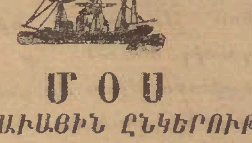

Մ Օ Ս
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեդի	Նայդօգրիօ
Մինիս	Էմէյսիս
Րափսիս	Գուզիրիս
Թէյպըր	Մօէրիս
Նարդօն	Ֆայէյի
Նավարինօ	Ֆարօս
	Թէպօ

[illegible]

Դիմել առ Տ. Վ. [illegible] Ընկ. Գործակալք

[illegible]

ՃԷՄ ՄՕՍ Ընկ.

50 22 [illegible]

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՊԱՏՐԱՍՏԻ ԶԳԵՍՏԵՂԻՆԱՑ
ԷՄՆԻՅԷԹ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ

Գրէտի Լիոնէի դրամատան վրայի յարկը

հաստատուած

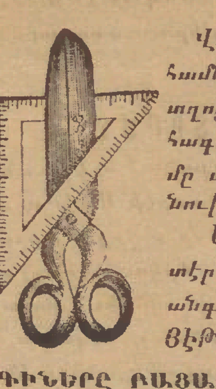

Վերջին նորաձեւութեան համեմատ արանց, կանանց և տղոց համար ամէն տեսակ հագուստներու ճոխ մթերք մը միշտ պատրաստ *կը գտնուի։*

Ամէնէն աւելի ճաշակի տէր և դժուարահաճ անձեր անգամ գոհ կը մնան ԷՄՆԻՅԷԹի հագուստներէն։

ԳԻՆԵՐԸ ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ՎԵՐՋԻՆ ԶԵՂՉ ՉԿԱՅ ԲՆԱՒ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է 50—23

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԻԼԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 *ֆր*
» » *Մարսիլիոյ* » 160 »
Բ. » *Բարիզի* » 150 »
» » *Մարսիլիոյ* » 120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 *ֆր.։*
Բ. կարգ 185.10 *ֆր. (Տիէբի ճամբով)։*

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։

15 50—22 *Թ. ՌԸԳՈՒԼ*

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒՆ

Ժամանակացոյց կառախմբերու երթեւեկութեան։ 1908 *սեպտեմբեր* 14 (Ն. Տ.) Բշ. *օրէն սկսեալ*

ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷԿԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

Կայարան	ԵՐԹ	Կռխմբ. 622 Ապր. եւ ճմբ. Առտու
Գոնիա	մկն.	12 30
Գայլին խան		1 01
Չումրա		1 45
Արբդ Էօրէն		2 13
Մանտասուն		2 42
Գարաման	ժմն.	3 13
	մկն.	3 28
Սիտրօվա		3 54
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 44
Ալաճա		5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 45
	մկն.	6 05
Պուլկուրլու	երեկոյեան ժմն.	6 20

Կայարան	ԴԱՐՁ	Կռխմբ. 621 Ապր. եւ ճմբ Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	6 35
Էրէյլի	ժմն.	6 53
	մկն.	8 50
Ալաճա		9 17
Այրանճա-Տէրպէնտ		10 01
Սիտրօվա		10 43
Գարաման	ժմն.	11 07
	մկն.	11 22
Մանտասուն		11 55
Արբդ Էօրէն		12 24
Չումրա		1 —
Գայլին խան		1 36
Գոնիա	երեկոյեան ժմն.	2 05

60 1

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՇԱՃԵԱՆ